

گزارش گزارشگر شورای حقوق بشر سازمان ملل در زمینه منع شکنجه ارائه شده به اجلاس هشتادم مجمع عمومی ملل متحد

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

پاییز ۱۴۰۴

اشاره:

چند دهه است که در سطح جهانی پیرو تصویب کنوانسیون منع شکنجه و ایجاد سازوکار گزارشگر ویژه منع شکنجه به عنوان یکی از نهادهای تابعه شورای حقوق بشر (و قبل از ۲۰۰۶، کمیسیون حقوق بشر) و تحرکات سازمان های غیردولتی و رسانه های متعدد در سطح جهانی در مقوله منع شکنجه، این موضوع برجستگی خاصی یافته به گونه ای که حتی برخی از قدرتهای جهانی وقتی در قبال متهمان در اختیار خود مرتکب شکنجه و سوء رفتار شدند، با شدیدترین انتقادات سازمانهای بین المللی و افکار عمومی روبرو گردیدند. با این حال، این پدیده غیر انسانی هم چنان در اکثر کشورهای دنیا ظهور و بروز دارد اگرچه ممکن است در کشوری مصادیق ارتکاب شکنجه کمتر و در کشوری دیگر بیشتر باشد. این امر ایجاب می کند که همه کشورها برای ریشه کن سازی آن اقدامات موثری را در دستور کار قرار دهند. اقدامات می تواند جنبه نظری و گفتمانی داشته و جریان ضد شکنجه و سوء رفتار ضد انسانی را به لحاظ علمی تقویت کند یا جنبه عملی و کاربردی داشته و موجب بهبود سیاست گذاریها و عملکردها و حمایت از قربانیان شود.

نظر به اهمیت این موضوع، گزارش جدید گزارشگر شورای حقوق بشر سازمان ملل در زمینه منع شکنجه که به اجلاس سالانه مجمع عمومی ملل متحد ارائه شده و همزمان با چهل سالگی ایجاد این مأموریت در نهاد حقوق بشر سازمان ملل است و اطلاعات خوبی از آخرین فرایندها و تحولات مربوطه در اختیار قرار می دهد، مناسب دیده شد تا از انگلیسی به فارسی برگردان شود.

امید است مطالعه این گزارش برای عموم سیاست گذاران کشورمان و مسئولان قضایی و تلاشگران مدنی ریشه کن سازی شکنجه قابل استفاده باشد. از یاد نبریم که به موجب قانون اساسی کشورمان که مورد تأیید برجسته ترین علمای دینی نیز قرار گرفته است شکنجه به طور مطلق ممنوع و هر گونه اقرار مبتنی بر شکنجه هیچ اعتباری ندارد و نباید به عنوان مستند قضایی مورد توجه قرار گیرد. هم چنین در قانون مجازات اسلامی اگرچه دقیقاً مفهوم شکنجه و ابعاد آن تعریف نشده ولی هر گونه سوء رفتار با متهمان یا محکومان مستوجب مجازات تلقی گردیده است. این پشتوانه حقوقی البته می تواند این سؤال را فراوی بسیاری از مخاطبان قرار دهد که چرا در سطح بین المللی علیرغم اینکه اکثر کشورهای اسلامی عضو کنوانسیون منع شکنجه هستند اما ایران عضو نیست و خود را نسبت به اجرای آن متعهد اعلام نکرده است.

قطعاً انتظار می رود با پیگیری جدی عموم مردم و همراهی مقامات و مسئولان کشوری، رویکرد نظری و وضعیت عملی کشورمان در مقوله منع شکنجه ارتقای جدی پیدا کند و روزی فرار رسد که هیچ مصداق شکنجه و سوء رفتار ضد انسانی اعم از فیزیکی یا روانی و روحی در جامعه ما نمود پیدا نکند.

بدون هر گونه داوری در خصوص گزارش گزارشگر منع شکنجه ، عین متن آن در ادامه تقدیم میشود با این یادآوری که در متن گزارش برخی خبرها از سوی گزارشگر نقل شده که بعداز نشر خبر مزبور، خلاف آن یا خبر تکمیلی آن منتشر شده ولی در متن گزارش خبرهای بعدی درج نگردیده است مثلا در مورد عملکرد حماس در ماجرای ۷ اکتبر، خبری به نقل از منابع اسرائیلی ذکر شده ولی گفته نشده که بعدا منابع تحقیقی رسانه ای آمریکایی نادرست بودن برخی ادعاهای اولیه را ثابت کردند یا در خصوص جابجایی زندانیان اوین در ایران بعد از حمله جنایت کارانه اسرائیل به زندان اوین در خلال جنگ دوازده روزه خبر داده که زندانیان منتقل شده اند اما چون خبرهای مختلف را ندیده که به کجا منتقل شده و بعدا چگونه و چه تعدادی به اوین بازگشته اند فقط گفته است که به مکان های نامعلوم منتقل گردیده اند. این قبیل مصادیق را افراد مطلع قطعا با لحاظ سایر منابع و داده ها مورد داوری و ارزیابی قرار خواهند داد که از ارزیابی دقیق علمی دور نشوند. به هر صورت، گزارشگر در مورد تحولات سراسر جهان گزارشی ارائه می کند و از کمترین نیروی انسانی دستیار نیز برخوردار است، امکان بروز برخی اشکالات در گزارش وی امری طبیعی است حتی اگر خود گزارشگر واقعا بیطرف و سوگیری خاصی علیه برخی کشورها یا گروهها نداشته باشد.

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران
آبانماه ۱۴۰۴

♦ منبع سند : کمیته سوم مجمع عمومی مل متحد، اجلاس سالانه هشتادم مجمع عمومی، پائیز ۱۴۰۴ / ۲۰۲۵
♦ متصدی برگردان از انگلیسی به فارسی : حسین رنجبر، دانش پژوه رشته حقوق بشر دانشگاه تهران و همیار کمیسیون / ویرایش و نهایی سازی متن در امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، آبانماه ۱۴۰۴
♦ شناسه متن : ۰۴/۳/۳۰۲

هر گونه نقل مطالب گزارش حاضر یا باز نشر جزئی یا کلی آن با ذکر ماخذ و رعایت استناد به امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، مجاز است.

گزارش گزارشگر شورای حقوق بشر سازمان ملل در زمینه منع شکنجه ارائه شده به اجلاس هشتادم مجمع عمومی ملل متحد

مجمع عمومی سازمان ملل متحد

اجلاس هشتادم

بند ۷۲ (ب) از دستور کار موقت

ترویج و ارتقای حقوق بشر: مسائل حقوق بشر از جمله رویکردهای جایگزین جهت بهبود بهره‌مندی موثر از حقوق
بشر و آزادی‌های اساسی

تحولات و روندها در مبارزه جهانی برای منع شکنجه

خلاصه: مطابق با بند ۱ (g) قطعنامه‌ی شورای حقوق بشر به شماره ۵۲/۷، گزارشگر ویژه شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز، [خانم] آلیس جیل ادواردز، گزارش سالانه خود را از تحولات و روندها در مبارزه جهانی منع شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها ارائه می‌دهد. این گزارش بر تحولات تازه و پیشرفت‌های مثبت در بازه زمانی ژوئن ۲۰۲۴ تا پایان ژوئن ۲۰۲۵ تمرکز دارد.

فهرست مطالب

۱. مقدمه ۳
۲. [گذشت] چهل سال از اجرای مأموریت [گزارشگری منع شکنجه] ۴
۳. سعودی نگران‌کننده: شکنجه و شکنجه‌ی جنسی در جنگ ۷
۴. جرم‌انگاری، تحقیق و تعقیب شکنجه در سطح ملی ۱۴

۵. عدالت برای شکنجه در سطح بین‌المللی	۲۰
۶. جلوگیری از شکنجه و بدرفتاری در تمامی مکان‌های محروم از آزادی	۲۲
۷. گروگان‌ها و افراد بازداشت‌شده به طور خودسرانه	۲۶
۸. مسئولیت نیروهای پلیس در اعتراضات عمومی	۲۷
۹. ترویج عدم تجارت ابزارهای شکنجه	۲۸
۱۰. رفتار انسانی با افرادی که از خطر فرار می‌کنند: جلوگیری از پس‌راندن اجباری	۳۰
۱۱. رهایی از شکنجه‌ی زنان و دختران	۳۲
۱۲. منع مجازات بدنی	۳۴
۱۳. شکنجه و مجازات سالب حیات	۳۵
۱۴. نتیجه‌گیری	۳۶

۱. مقدمه

در راستای بند ۱ (g) قطعنامه ۵۲/۷ شورای حقوق بشر، آلیس جیل ادواردز، گزارشگر ویژه شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز، گزارش سالانه خود را از روندها و تحولات در مبارزه جهانی برای ریشه‌کنی شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها ارائه می‌دهد. گزارش حاضر تمرکز ویژه‌ای بر تحولات جدید و پیشرفت‌های مثبت در بازه زمانی ژوئن ۲۰۲۴ تا پایان ژوئن ۲۰۲۵ دارد. این گزارش، شامل به‌روزرسانی‌هایی نسبت به گزارش‌های موضوعی پیشین نیز می‌باشد.

دوره زمانی گزارش دهی [حاضر]، دوره‌ای همراه با جنگ [های مختلف] بود؛ از جمله بروز جنگ‌های جدید و ادامه تلخ مخاصمات در جریان. تمامی این درگیری‌ها، تا حدودی، با ارتکاب شکنجه و سایر اعمال غیرانسانی مشخص شدند. تقریباً در تمام درگیری‌های مسلحانه‌ای که توسط گزارشگر ویژه مورد مطالعه قرار گرفته، سطوح وحشتناکی از شکنجه جسمی، روانی و جنسی وجود داشته است.

برخی از رهبران سیاسی با بی‌مبالاتی و تعمداً در حال تحریک و اشاعه‌ی نفرت و نابردباری هستند، و فضایی را ایجاد می‌کنند که در آن بی‌کیفرمانی، ترس، و قدرت بدون نظارت رواج پیدا می‌کند. در دوره گزارش‌شده، روندهای به‌ویژه سوءاستفاده‌آمیز شامل استفاده از شکنجه به‌عنوان ابزاری برای سرکوب و ایجاد ترس توسط مقامات بود؛ به‌طوری‌که هزاران نفر به‌دلیل دیدگاه‌های سیاسی یا مذهبی خود بازداشت و مورد آزار قرار گرفتند. ضعف در

آموزش، نبود نظم و انضباط، ایدئولوژی‌های خشونت‌آمیز و ذهنیت و فشار گروهی، پیشرفت جهان برای ریشه‌کن کردن شکنجه و بدرفتاری، چه توسط بازیگران دولتی و چه غیردولتی، را تضعیف می‌کند. در عین حال، فناوری‌ها و سلاح‌های جدیدی که درد و رنج ایجاد می‌کنند، در حال توسعه هستند.

نمونه‌های بسیاری از استفاده مفرط از زور و مدیریت نادرست سلاح‌های کم‌خطر در عملیات کنترل اجتماعات [و تظاهرات مردمی]، توسط نیروهای امنیتی یا پلیس وجود داشته است که منجر به مرگ و جراحات جدی شده‌اند. گزارشگر ویژه به دولت‌ها یادآوری می‌کند که باید استفاده، تولید و تجارت سلاح‌ها و تجهیزاتی را که ممکن است برای شکنجه مورد سوءاستفاده قرار گیرند، به‌طور شفاف ساماندهی و کنترل کنند. بیشترین پیشرفت در تلاش‌های دولت‌ها برای اصلاح نظام عدالت کیفری و سیستم‌های زندان مشاهده شد. سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در زیرساخت‌ها، شرایط زندان‌ها و نظارت مستقل مورد نیاز است.

استفاده از ترکیبات آزمایشی داروها برای اجرای حکم اعدام، قطع انگشتان به‌عنوان مجازات کیفری، و سرکوب خشونت‌آمیز و حذف زنان و دختران نیز از جمله نقض‌های جدی بودند. این موارد و بسیاری از نقض‌های دیگر، نمایانگر بی‌اعتنایی به انسانیت و کرامت هر انسان هستند. به همین سبب، **ممنوعیت مطلق شکنجه یک اصل جهانی است.**

گزارشگر ویژه، به دولت دومینیکا بابت پیوستن به کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز تبریک می‌گوید و همچنین از دولت هندوراس به‌خاطر پذیرش پروتکل آیین رسیدگی به مکاتبات فردی قدردانی می‌کند. امروز، ۹۰ درصد کشورها عضو این کنوانسیون مهم هستند. گزارشگر ویژه از توسعه فعالیت ابتکار دولت‌محور معطوف به کنوانسیون منع شکنجه تا سال ۲۰۳۰ استقبال می‌کند. هیچ مورد الحاق جدیدی به سایر معاهدات حقوق بشری که ممنوعیت صریح شکنجه را در بر دارند، صورت نگرفته است. گزارشگر ویژه از تمامی افرادی که در تهیه این گزارش مشارکت داشتند، قدردانی می‌کند. او ۷۹ گزارش دریافت کرده است که شامل مشارکت ۱۷ کشور می‌شود.^۱

۲. [گذشت] چهل سال از اجرای مأموریت [گزارشگری منع شکنجه]

سال ۲۰۲۵ چهلمین سالگرد [ایجاد] مأموریت گزارشگری ویژه [منع] شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز است؛ مأموریتی که طی چهار دهه، صدای پیشرو جهانی در مقابله با شکنجه و بدرفتاری بوده است. اکنون زمان مناسبی است تا بپرسیم آیا این مأموریت همچنان با چالش‌های دنیای امروز همخوانی دارد یا نه. سه فعالیت اصلی دارنده [کنونی] این مأموریت در ادامه آمده است.

^۱ State submissions were received from Armenia, Bolivia (Plurinational State of), Brazil, Chile, Dominican Republic, Ecuador, Egypt, Germany, Mexico, Italy, Russia Federation, Saudi Arabia, Serbia, Spain, Türkiye, Ukraine and Venezuela (Bolivarian Republic of). All submissions are accessible at: www.ohchr.org/en/calls-for-input/۲۰۲۵/call-inputs-global-trends-and-developments-torture.

نخست، بازدیدهای کشوری که به کشورهای همکار حمایت فنی و مشاوره ارائه می‌شود. در بهترین حالت، بودجه [اختصاص یافته برای گزارشگر] حداکثر فقط برای دو بازدید در سال کافی است؛ اما به دلیل محدودیت‌های مالی، این تعداد در سال ۲۰۲۵ به یک بازدید کاهش یافته است. چالش‌های دیگر شامل این است که برخی کشورهای میزبان بالقوه، اغلب از دادن اجازه برای بازدید خودداری می‌کنند یا آن را به تأخیر می‌اندازند. لابی‌گری زمان‌بر برای بازدیدها، مانع از انجام سایر کارهای حیاتی می‌شود. زمانی که دسترسی آزاد فراهم شود و دولت به‌طور واقعی همکاری کند، این بازدیدها می‌تواند برای کشور دعوت‌کننده بسیار ارزشمند باشد و به اصلاحات مهمی منجر شود. دوم، ارسال مکاتباتی که به طرح و ثبت ادعاهای مربوط به شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها نسبت به افراد یا گروه‌ها می‌پردازد، یا به مسائل حقوقی و ساختاری اشاره دارد. این روند امکان گفت‌وگو میان دولت‌ها و گزارشگر ویژه را فراهم می‌کند که می‌تواند به پایان دادن به نقض‌ها، اصلاحات، جبران خسارت، آزادی از بازداشت، تغییر قوانین یا تحقق عدالت منجر شود. چالش‌ها شامل تعداد زیاد نامه‌های بی‌پاسخ و این واقعیت است که گاهی افراد به دلیل تعامل با دارنده مأموریت [گزارشگری سازمان ملل] با اقدامات تلافی‌جویانه مواجه می‌شوند. همچنین ظرفیت محدودی در دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (OHCHR) برای رسیدگی به صدها گزارش دریافتی سالانه وجود دارد.

سومین فعالیت دارنده مأموریت [گزارشگری منع شکنجه]، بررسی مسائل مربوط به شکنجه و ارائه گزارش‌ها و توصیه‌ها به مجمع عمومی و شورای حقوق بشر [سازمان ملل] است. این اقدامات منجر به پیشرفت‌هایی در حقوق بین‌الملل و تغییراتی در رویه‌ها، سیاست‌ها یا قوانین دولت‌ها شده است.

محدودیت‌های قابل توجه در منابع انسانی و مالی، توانایی گزارشگر ویژه [منع شکنجه] را برای مقابله با چالش‌های عظیم جهانی تحت تأثیر قرار می‌دهد. دارندگان پیشین این سمت نیز این نگرانی‌ها را مطرح کرده‌اند.^۲ حتی پیش از بحران مالی کنونی سازمان ملل متحد، دارنده مأموریت [گزارشگری منع شکنجه] فقط از یک پُست [سازمانی] تأمین شده مالی از سوی دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر (OHCHR) بهره‌مند بود. مانند سایر دارندگان مأموریت‌های ویژه [گزارشگری شورای حقوق بشر سازمان ملل]، هیچ خدمات ترجمه‌ای در دسترس نیست، مگر برای گزارش‌های رسمی؛ بنابراین، نیاز به استفاده از خدمات ترجمه‌ای با تأمین مالی خصوصی وجود دارد. گزارشگر ویژه [منع شکنجه] منابع موجود را از طریق جمع‌آوری کمک‌های مالی شخصی، خدمات حقوقی رایگان و سایر حمایت‌های موردی تکمیل کرده است. توانایی دارنده مأموریت برای مقابله با شکنجه در سطح جهانی، مستقیماً متناسب با میزان همکاری دولت‌ها با این مأموریت و منابعی است که در اختیار آن قرار می‌گیرد.

^۲ See A/HRC/۴۹/۵۰; A/HRC/۴۶/۲۶; and A/HRC/۴۶/۲۶/Corr.۱.

با توجه به تمدید مأموریت [گزارشگری منع شکنجه] در مارس ۲۰۲۶، گزارشگر ویژه توصیه می‌کند که دارنده مأموریت به روند جدیدی برای پاسخ‌گویی به موقعیت‌های حساس از نظر زمانی مجهز شود. این روند مکمل فعالیت‌های موجود دارنده مأموریت خواهد بود و به‌طور خاص این امکان را فراهم می‌سازد که گزارشگر ویژه همراه با یک متخصص پزشکی قانونی، بازدیدهای کوتاه‌مدت و به‌موقعی از کشورها یا موقعیت‌های خاص انجام دهند. این بازدیدها مکمل بازدیدهای رسمی کشوری خواهند بود که ماهیتی متفاوت دارند.

این بازدیدها به گزارشگر ویژه این امکان را می‌دهد که ارزیابی زودهنگام «در محل» انجام دهد و به مقامات و سایر ذی‌نفعان در مورد چگونگی نهاده‌سازی ممنوعیت شکنجه در تمامی اقدامات مشاوره دهد. همچنین می‌تواند در مستندسازی و بررسی اتهامات مشارکت داشته باشند که منجر به تحقق عدالت و توانبخشی قربانیان و بازماندگان خواهد شد. در حال حاضر، تنها راهی که گزارشگر ویژه می‌تواند به این شکل مشارکت داشته باشد، از طریق بازدیدهای علمی و سایر تعاملات میدانی است، آن هم بدون تأمین مالی از سوی سازمان ملل متحد، که ممکن است به معنای عدم حمایت امنیتی سازمان ملل نیز باشد. گزارشگر ویژه آمادگی دارد پیش از تمدید مأموریت، درباره این پیشنهاد وارد گفتگو شود.

برای آنکه دارنده مأموریت [گزارشگری منع شکنجه] بتواند با واقعیت‌های قرن بیست‌ویکم همگام شود، اتخاذ رویکردی سریع‌تر، انعطاف‌پذیرتر و پاسخ‌گوتر نسبت به واقعیت‌های شکنجه و سایر رفتارهای ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز ضروری است، و حمایت کامل دولت‌ها از این مأموریت کاملاً حیاتی می‌باشد.

۳. سعودی نگران‌کننده: شکنجه و شکنجه‌ی جنسی در جنگ

گزارش حاضر شامل توضیحات و اطلاعاتی درباره‌ی شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز است که ممکن است برای قربانیان، بازماندگان و سایر خوانندگان، یادآور تجربه‌های دردناک و آزاردهنده باشد.

شکنجه توسط طرف‌های درگیر در جنگ برای ایجاد رعب و وحشت، آسیب رساندن، تحقیر کردن و اعمال قدرت و کنترل بر مردم و قلمرو سرزمینی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در زمان جنگ، شکنجه و سایر اعمال غیرانسانی، طبق کنوانسیون‌های ژنو مصوب ۱۲ اوت ۱۹۴۹ ممنوع هستند. **هیچ شرایط استثنایی‌ای وجود ندارد که شکنجه را مجاز بدارد.** در گزارش فعلی، گزارشگر ویژه اشکال جسمی، روانی و جنسی شکنجه را در طیف گسترده‌ای از کشورها مستند کرده است. گزارشگر ویژه اطلاعاتی درباره شکنجه جنسی در ۲۷ درگیری مسلحانه دریافت کرده است. شدت، مدت و رذالت این شکنجه‌ها نشان می‌دهد که به سطحی بی‌سابقه از ارتکاب شکنجه در زمان جنگ رسیده‌ایم.

تحقیر علنی قربانیان از طریق فیلم برداری و پخش موارد تخلف - از جمله «به صورت زنده» - از آشکال جدید و بالقوه دائمی ایجاد رعب و وحشت هستند. این روش های غیرقانونی موجب تشدید ترس در جوامع شده و مرتکبان را جسورتر می سازد. هیچ کس، فارغ از جنس یا سن، به نظر نمی رسد از این اقدامات در امان باشد.

دامنه ی نقض ها نباید عزم ما را برای ریشه کن کردن شکنجه، حتی در دشوارترین زمان ها، تضعیف کند. با گسترش بودجه های دفاعی، گزارشگر ویژه از همه دولت ها می خواهد اطمینان حاصل کنند که هزینه های نظامی و امنیتی شامل راهبردهایی برای جلوگیری از شکنجه باشد. چنین اقداماتی باید در زمان های «عادی» آغاز شود. همه سربازان باید به یک آیین نامه اخلاقی سخت گیرانه و الزام آور پایبند باشند که آنان را پاسخگو می سازد و شامل ضمانت اجراهای کیفری نیز می شود. آنان باید هنگام گزارش نقض ها مورد حمایت قرار گیرند. تحقیقات باید مؤثر، شفاف، به موقع و بی طرفانه باشد.

هر اقدام غیرقانونی که توسط طرف های درگیر جنگ انجام می شود، الزاماً به عنوان شکنجه یا سایر اعمال غیرانسانی محسوب نمی شود، حتی اگر موجب درد و رنج شدید شود. با این حال، گرسنه نگه داشتن غیرنظامیان یک تاکتیک نظامی غیرقابل قبول است و به طور مشخص به عنوان جنایت جنگی و/یا جنایت علیه بشریت ممنوع شده است، زمانی که بخشی از یک حمله گسترده یا نظام مند باشد و با آگاهی از آن حمله صورت گیرد.^۳ گرسنگی، کاهش شدید وزن و سوء تغذیه، نارسایی اعضای بدن و مرگ از پیامدهای نگران کننده چنین تاکتیک هایی هستند، به ویژه در میان گروه های آسیب پذیر، از جمله نوزادان و مادران باردار یا شیرده. گزارش هایی از [ایجاد] موانع [مختلف] در رسیدن کالاهای بشردوستانه به جمعیت های غیرنظامی در غزه، مالی، میانمار، سودان، جمهوری عربی سوریه و یمن منتشر شده است.^۴ گزارشگر ویژه به همه طرف ها، تعهداتشان را در مورد تأمین غذا و آب کافی برای افراد تحت بازداشت، اجازه دسترسی یا ارائه کمک های بشردوستانه به جمعیت های محاصره شده و عدم سرقت یا انحراف توزیع کمک ها یادآوری می کند.

جنگ می تواند تعهد ما به حقوق بشر را تحت فشار شدید قرار دهد. توسل به خشونت شکنجه، نشانگر فروپاشی سخت ارزش های انسانی است. همه ی طرف های درگیر در مخاصمات مسلحانه، باید قواعد حقوق بین الملل بشردوستانه و حقوق بشر را بدون تبعیض و با عزم راسخ اجرا کنند.

اتهاماتی علیه جمهوری آذربایجان مطرح شده است که شامل ضبط و انتشار ویدئوهایی است که به نظر می رسد صحنه های سربردن را نشان می دهند، همچنین بی حرمتی و مُثله کردن اجساد اسیران جنگی ارمنی و سایر اشخاص

^۳ See Security Council resolution ۲۴۱۷ (۲۰۱۸).

^۴ See www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/humanitarian-situation-update-۲۹۲-gaza-strip; www.unocha.org/publications/report/mali/mali-humanitarian-access-dashboard-march-۲۰۲۰-۰۰; <https://news.un.org/en/story/۲۰۲۰/۰۶/۱۱۶۵۰۴۱>; www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۰/۰۴/sudan-faces-worsening-humanitarian-catastrophe-famine-and-conflict-escalate; <https://news.un.org/en/story/۲۰۲۴/۰۶/۱۱۵۱۴۵۶>; and <https://www.unocha.org/yemen>.

تحت حمایت.^۵ گزارش‌هایی نیز از شکنجه، شرایط بازداشت غیرانسانی و امتناع از ارائه مراقبت‌های پزشکی کافی به ۳۰۰ زندانی سیاسی ارمنی منتشر شده است.^۶

در بورکینافاسو، ویدئوهایی از قتل عام توسط شبه‌نظامیان طرفدار دولت در شبکه‌های اجتماعی منتشر شده است.^۷ این ویدئوها اجساد و همچنین برخی بازداشت‌شدگان زنده را نشان می‌دهند که دارای جراحات آشکار بوده و دست‌ها و پاهایشان بسته شده است. سازمان ملل متحد گزارش داده است که کودکان ربوده شده، مورد تجاوز قرار گرفته، معلول شده و مورد ضرب و شتم قرار گرفته‌اند.^۸ گزارش‌ها حاکی از آن است که مقام‌های بورکینافاسو، چاد و مالی همگی از شکنجه و بدرفتاری علیه مدافعان حقوق بشر استفاده کرده‌اند.^۹ در جمهوری آفریقای مرکزی، هیئت جامع سازمان ملل برای برقراری ثبات در جمهوری آفریقای مرکزی (MINUSCA) دو مورد شکنجه و ۲۹ مورد بدرفتاری را ثبت کرد.^{۱۰}

گروه واگنر و همکاران آن، به ارتکاب اعمال غیرقانونی در جمهوری آفریقای مرکزی و کشور مالی متهم شده‌اند؛ از جمله اعدام غیرنظامیان، به کارگیری اجباری کودکان، خشونت جنسی و حمله به مدارس و بیمارستان‌ها.^{۱۱} بنا بر گزارش‌ها، پایگاه‌های نظامی در مالی شناسایی شده‌اند که در آنها غیرنظامیان مالیایی بازداشت شده و تحت شکنجه قرار گرفته‌اند.^{۱۲} تروریسم و افراط‌گرایی خشونت‌آمیز همچنان از مصائب هولناک در منطقه ساحل محسوب می‌شود؛ به گونه‌ای که در سال ۲۰۲۴ حدود ۱۰٬۴۰۰ مورد مرگ به خشونت‌های مرتبط با گروه‌های اسلام‌گرای مسلح در ساحل نسبت داده شده است.^{۱۳}

در جمهوری دموکراتیک کنگو، جنگجویان وابسته به جنبش ۲۳ مارس (M۲۳) و نیروهای نظامی کنگو به ارتکاب نقض‌های فاحش متهم شده‌اند. پزشکان مواردی از تعرض جنسی توسط چندین مرتکب، دخول با اشیای خارجی، تجاوز در شرایط اسارت و قربانیانی با سنین پایین تا سه سال را مستند کرده‌اند.^{۱۴} بازداشت‌شدگانی که توسط جنگجویان M۲۳ نگهداری می‌شدند، گزارش دادند که با میله‌های چوبی قابل انعطاف، قنداق تفنگ، کابل‌های برق

^۵ See CAT/C/AZE/CO/۵, para. ۲۲.

^۶ See <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/document-summary?id=۱۷۹۳۷۸۳>.

^۷ See www.hrw.org/news/۲۰۲۵/۰۳/۱۴/burkina-faso-government-allied-militias-linked-massacre.

^۸ See S/۲۰۲۵/۱۰۱, paras. ۲۶–۲۷, and ۳۳–۳۷.

^۹ See www.omct.org/site-resources/legacy/۲۰۲۵۰۲۱۷_Rapport-OBS-SAHEL_EN-V۱.pdf, p. ۲۶.

^{۱۰} See www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/central-african-republic/۲۰۲۵۰۳۰۴-minusca-ohchr-dembia-report.pdf, paras. ۴۴–۴۶.

^{۱۱} See www.armedgroups-internationallaw.org/۲۰۲۵/۰۵/۳۰/the-case-for-listing-the-wagner-group-for-violations-against-children-in-car-mali-and-ukraine/.

^{۱۲} See www.rfi.fr/en/africa/۲۰۲۵۰۶۱۲-international-investigation-reveals-wagner-group-secret-prisons-in-mali-russia.

^{۱۳} See <https://africacenter.org/spotlight/mig۲۰۲۵-militant-islamist-groups-in-africa/>.

^{۱۴} See <https://phr.org/news/massive-influx-of-conflict-related-sexual-violence-in-eastern-democratic-republic-of-the-congo-drc-phr-report/>.

و ابزارهای دیگر مورد ضرب و شتم قرار می گرفتند و در شرایط غیرانسانی نگهداری می شدند. این شرایط شامل فقدان آب بهداشتی و قابل شرب بوده است، به گونه ای که آنان ناگزیر به نوشیدن ادرار یکدیگر شده اند.^{۱۵} گزارشگر ویژه خواستار رفتار محترمانه با اجساد^{۱۶} و ارائه راهکارهایی برای حمایت از غیرنظامیان شده است.^{۱۷} در هائیتی، باندهای تبهکار و گروه های مسلح، کودکان را ربوده، به آنها مواد مخدر داده و مورد تجاوز قرار داده و آنها را به خدمت گرفته اند.^{۱۸} قتل های دسته جمعی و خشونت جنسی رواج دارد. این امر منجر به واکنش شهروندان با خشونت خود، از جمله اعدام بدون محاکمه اعضای باندها، شده است.^{۱۹} شکنجه، رفتار غیرانسانی و شکنجه جنسی در هر دو طرف درگیری در اسرائیل و غزه گزارش شده است، که گزارشگر ویژه در موارد متعدد در مورد آنها مداخله کرده است. هزاران فلسطینی همچنان توسط اسرائیل در بازداشت هستند. در بسیاری از موارد، بازداشت آنان خودسرانه و بدون ارتباط با بیرون بوده است و ده ها مورد ناپدیدشدگی اجباری گزارش شده است. اسرائیل اعلام کرده که بیش از ۵۵۰۰ فلسطینی از غزه در سال نخست جنگ از طریق بازداشتگاه های نیروهای دفاعی اسرائیل منتقل شده اند.^{۲۰} بازداشت شدگان فلسطینی و کسانی که در جریان تبادل اسرا آزاد شده اند، گزارش داده اند که در شرایط تحقیرآمیز نگهداری شده، در معرض شکنجه و بدرفتاری - از جمله خشونت جنسی - قرار گرفته و از غذا و [رعایت حداقل] کرامت انسانی محروم بوده اند.^{۲۱} همچنین اتهاماتی درباره بازجویی های اجباری و تهدیدآمیز و دستگیری های تحقیرآمیز مطرح شده است. تصمیم های مربوط به کاهش جیره غذایی برای فلسطینیان بازداشت شده توسط اسرائیل - که می گوید میزان کالری به همان سطحی کاهش یافته که برای افراد بازداشت شده به دلایل کیفری اعمال می شود - در حال حاضر در دادگاه ها مورد رسیدگی قرار دارد.^{۲۲}

^{۱۵} See www.amnesty.org/en/latest/news/2020/05/drc-m23-kill-torture-and-hold-civilians-hostage-at-detention-sites-new-investigation/.

^{۱۶} See www.ohchr.org/en/press-releases/2020/02/democratic-republic-congo-parties-conflict-must-treat-dead-bodies-dignity.

^{۱۷} See www.ohchr.org/en/press-releases/2020/02/un-experts-call-urgent-humanitarian-relief-and-political-solution-protect.

^{۱۸} See www.unicef.org/press-releases/haitis-children-under-siege-staggering-rise-child-abuse-and-recruitment-armed-groups.

^{۱۹} See <https://news.un.org/en/story/2020/01/1108781>.

^{۲۰} Response to ISR ۱۰/۲۰۲۴ from the Permanent Mission of Israel to the Special Rapporteur, dated ۱۸ December ۲۰۲۴.

^{۲۱} ISR ۱۰/۲۰۲۴, ISR ۱۷/۲۰۲۴, ISR ۱۲/۲۰۲۵, ISR ۱۷/۲۰۲۵.

^{۲۲} Israel High Court of Justice ۲۸۵۸/۲۴ *Civil Rights Association in Israel v. Minister of National Security et al.*

گروگان‌های اسیر شده توسط حماس و دیگر گروه‌های مسلح، از شکنجه، گرسنگی، تجاوز و سایر تحقیرهای جنسی خبر داده‌اند.^{۲۳} گفته می‌شود که اجساد کشف‌شده نشانه‌هایی از شکنجه و بدرفتاری، از جمله مرگ بر اثر خفگی، را نشان می‌دهند.^{۲۴} آزادی گروگان‌ها با مراسمی همراه بوده که تحقیر آمیز و هراس انگیز بوده است.^{۲۵}

گزارشگر ویژه بار دیگر خواستار پایان دادن به خصومت‌ها در منطقه و یافتن مسیری به سوی صلح شده است، از جمله آزادی بی‌قید و شرط همه گروگان‌ها؛ آزادی همه فلسطینیان بازداشت‌شده به‌طور خودسرانه؛ و انجام تحقیقات مستقل درباره تمامی جنایات مورد ادعا. او در دسامبر ۲۰۲۴ از اسرائیل و دولت فلسطین (کرانه باختری) بازدید کرد و با قربانیان و بازماندگان، کنشگران جامعه مدنی و مقامات دیدار نمود. نه حماس و نه اسرائیل به ناظران بین‌المللی اجازه دسترسی به افراد محروم از آزادی را نداده‌اند. **حمله هوایی اسرائیل که در اواخر ژوئن ۲۰۲۵ زندان اوین در جمهوری اسلامی ایران را هدف قرار داد و بنا بر گزارش‌ها ۷۱ نفر را شامل زندانیان، ملاقات‌کنندگان و نگهبانان کشت و شماری دیگر را مجروح کرد، نیازمند یک تحقیق کامل است.**

از آن زمان، جمهوری اسلامی ایران برخی زندانیان سیاسی را به مکان‌های نامعلوم منتقل کرده است. در آمریکای لاتین، شکنجه از ویژگی‌های جنگ‌های مواد مخدر و واکنش‌های دولتی به آن‌هاست. در مکزیک، ۱۲ جسد کشف شد که نشانه‌های شکنجه و پیام‌هایی از سوی کارتل‌ها بر آن‌ها دیده می‌شد.^{۲۶} در اکوادور، نیروهای نظامی چهار پسر را در چارچوب مبارزه دولت با باندها بازداشت کردند و اجساد شکنجه‌شده و سوزانده‌شده آنان بعداً در یک مرداب کشف شد.^{۲۷}

در میانمار، چنین تلقی می‌شود که شکنجه مانند ضرب و شتم، شوک الکتریکی، خفگی و کشیدن ناخن‌ها با انبردست به‌صورت نظام مند درآمده است.^{۲۸} تجاوزهای گروهی، سوزاندن اندام‌های جنسی و دیگر اشکال شکنجه جنسی علیه مردان و زنان در همه سنین مستند شده است.

در خشونت‌های رو به افزایش در سودان جنوبی، طی یک دوره سه‌ماهه بین اکتبر و دسامبر ۲۰۲۴، ۳۵ مورد شکنجه جنسی گزارش شده است.^{۲۹}

^{۲۳} PSE ۳/۲۰۲۳.

^{۲۴} Submission from Monitor.

^{۲۵} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۲/experts-urge-humane-treatment-and-immediate-release-israeli-hostages-and.

^{۲۶} See www.cbsnews.com/news/bodies-torture-found-cartel-messages-guanajuato-mexico/.

^{۲۷} See www.oas.org/en/IACHR/jsForm/?File=/en/iachr/media_center/PReleases/۲۰۲۵/۰۱۵.asp.

^{۲۸} See www.un Geneva.org/en/news-media/news/۲۰۲۴/۰۹/۹۷۳۰۴/un-investigators-warn-widespread-abuses-myanmar-conflict; OTH ۱۶/۲۰۲۵.

^{۲۹} See https://unmiss.unmissions.org/sites/default/files/quarterly_brief_on_violence_affecting_civilians_october-december_۲۰۲۴.pdf.

در سودان، ابعاد شکنجه و دیگر رفتارهای بی‌رحمانه گسترده و عادی شده است. از جمله در مکان‌های متروکه و بازداشتگاه‌های غیررسمی موقتی. گزارش‌ها جزئیات چگونگی تجاوز و به بردگی گرفتن هزاران زن و دختر توسط نیروهای پشتیبانی سریع (RSF) برای تحقیر، اعمال کنترل و آواره کردن جوامع را شرح می‌دهند.^{۳۰} گفته می‌شود هم نیروهای پشتیبانی سریع (RSF) و هم نیروهای مسلح سودان از خود در حال اعدام، شکنجه و رفتار غیرانسانی با بازداشت‌شدگان فیلمبرداری کرده‌اند.^{۳۱}

سقوط رژیم اسد در جمهوری عربی سوریه در دسامبر ۲۰۲۴ برای نخستین بار در دهه‌های اخیر مکان‌های محرومیت از آزادی را گشود و حجم گسترده‌ای از جنایات شکنجه را آشکار کرد. یافته‌ها با اسنادی که از سال ۲۰۱۱ توسط گزارشگر ویژه گردآوری شده‌اند، همخوانی داشته است.^{۳۲}

ایجاد کمیسیون ملی عدالت انتقالی و کمیسیون ملی افراد ناپدیدشده در جمهوری عربی سوریه اقدامی مهم است. جامعه تنها زمانی می‌تواند به صورت منسجم به پیش برود که حقیقت و آشتی به طور فراگیر تحقق یابد. این سازوکارها باید [لزوم] پاسخگویی همه مرتکبان [جنایت] را ترویج کنند و از مشارکت کامل بازماندگان در طراحی [نحوه فعالیت خود] و اجرا استقبال کنند. گزارشگر ویژه جامعه بین‌المللی را تشویق می‌کند تا از گذار جمهوری عربی سوریه حمایت کنند، از جمله از طریق ایجاد یک دادگاه ترکیبی.^{۳۳} گزارشگر ویژه همچنین به درخواست‌ها برای پاسخگویی در قبال جنایات ارتكابی توسط داعش (دولت اسلامی عراق و شام) پیوسته است.^{۳۴}

گزارشگر ویژه با ابراز نگرانی اعلام کرده است که در دوره پس از اسد، خشونت مسلحانه در مناطق ساحلی شعله‌ور شده و گزارش‌هایی از بدرفتاری، ضرب و شتم، شکنجه و تحقیر - از جمله علیه اعضای اقلیت‌های علوی، دروزی و مسیحی - منتشر شده است.^{۳۵}

با ورود تهاجم تمام‌عیار فدراسیون روسیه علیه اوکراین به چهارمین سال خود، شکنجه و دیگر بدرفتاری‌ها علیه غیرنظامیان و سربازان اوکراینی توسط نیروهای روسی همچنان بدون وقفه ادامه یافت. گزارشگر ویژه بر این باور است که ارزیابی او همچنان معتبر و قابل به کارگیری است - شکنجه غیرنظامیان اوکراینی و اسرای جنگی بخشی از سیاست جنگی فدراسیون روسیه است که از بالاترین سطوح مجوز یافته است.^{۳۶} در دوره گزارش‌دهی، گزارشگر

^{۳۰} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۵/sudan-experts-denounce-systematic-attacks-women-and-girls.

^{۳۱} See www.hrw.org/news/۲۰۲۴/۰۸/۲۹/sudan-warring-parties-execute-detainees-mutilate-bodies.

^{۳۲} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۴/۱۲/special-rapporteur-torture-documents-syrian-violations-icj-case. See also SYR ۱/۲۰۲۴.

^{۳۳} SYR ۱/۲۰۲۵; SYR ۴/۲۰۲۵. Alice Edwards, "The Assad regime were world leaders in torture. Its survivors will determine Syria's future", in *The National* (۲۰ December ۲۰۲۴).

^{۳۴} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۴/un-experts-urge-end-isil-related-arbitrary-detention-north-east-syria-and.

^{۳۵} Submission from Syrians for Truth and Justice.

^{۳۶} See A/HRC/۵۵/۵۲/Add.۱.

ویژه به طور مشخص در خصوص فقدان مراقبت‌های پزشکی برای هشت نفر از اهالی کریمه که در فدراسیون روسیه زندانی هستند^{۳۷} و همچنین شکنجه و بدرفتاری ادعایی علیه ۱۷۸ نفر از نیروهای نظامی اوکراینی که در محل نیروگاه هسته‌ای چرنوبیل اسیر شده‌اند، مداخله کرده است.^{۳۸} گزارشگر ویژه از تلاش‌های تقنینی اوکراین برای حمایت از قربانیان شکنجه جنسی استقبال می‌کند. اوکراین گزارش داده است که بیش از صد هزار پرونده با ادعای شکنجه ثبت شده است که در آن‌ها ۲۹۹ نفر تحت پیگرد قرار گرفته و ۹۵ نفر محکوم شده‌اند، هرچند برخی به صورت غیابی.^{۳۹} نیروهای روسی اسیر شده گزارش داده‌اند که توسط نیروهای اوکراینی مورد شکنجه و بدرفتاری قرار گرفته‌اند.^{۴۰} گزارشگر ویژه از همه کسانی که در تلاش‌های صلح مشارکت دارند می‌خواهد اطمینان حاصل کنند که عدالت و توان بخشی برای قربانیان و بازماندگان در هر توافق صلحی گنجانده شود.

صدها یمنی در بازداشتگاه‌های رسمی و غیررسمی در سراسر کشور بازداشت شده‌اند و گزارش‌ها حاکی از آن است که شکنجه و بدرفتاری به طور فراگیر وجود دارد؛ به ویژه توسط حوثی‌ها، که البته توسط نیروهای دولتی نیز ارتکاب یافته است.^{۴۱} ده‌ها تن از کارکنان فعال در [نهادهای] بشردوستانه همچنان توسط حوثی‌ها در بازداشت به سر می‌برند و یک مورد مرگ در اوایل سال جاری گزارش شده است.^{۴۲} گزارش‌ها حاکی از آن است که زنان و دختران بازداشت شده مورد تجاوز، اعترافات اجباری، مثله‌سازی و سقط جنین اجباری قرار گرفته‌اند.^{۴۳}

۴. جرم‌انگاری، تحقیق و تعقیب شکنجه در سطح ملی

جرم‌انگاری شکنجه در قوانین ملی با دقت کافی و با بازشناسی اهمیت این جرم، شرط اساسی برای پیشگیری، منع و تعقیب اعمال شکنجه محسوب می‌شود. گزارشگر ویژه دولت‌ها را به توصیه‌های مندرج در گزارش‌های خود، به شماره‌های A/HRC/۵۲/۳۰ و A/۷۹/۱۸۱ ارجاع می‌دهد.

در اقداماتی مثبت، کشور ساحل عاج اصلاحیه‌ای را تصویب کرد که اعمال شکنجه توسط مقامات دولتی را در بر می‌گیرد؛^{۴۴} دانمارک قانون کیفری خود را اصلاح نمود تا شکنجه را جرم‌انگاری کند؛^{۴۵} و جمهوری موریس لایحه‌ای را به تصویب رساند که مقررات موجود در قانون اساسی و قانون کیفری را که ممنوعیت مطلق شکنجه را تضعیف می‌کرد، حذف کرد.^{۴۶} گزارشگر ویژه، نیجریه را ترغیب می‌کند تا اصلاحیه پیشنهادی را به منظور تحکیم

^{۳۷} RUS ۲/۲۰۲۵.

^{۳۸} RUS ۷/۲۰۲۴.

^{۳۹} Submission from Ukraine.

^{۴۰} CAT/C/UKR/CO/۷, para. ۱۷ (a).

^{۴۱} See www.hrw.org/world-report/۲۰۲۵/country-chapters/yemen.

^{۴۲} See <https://news.un.org/en/story/۲۰۲۵/۰۶/۱۱۶۳۹۵۶>.

^{۴۳} A/HRC/۵۷/NGO/۱۵۹, pp. ۲-۳.

^{۴۴} CAT/C/CIV/CO/۱, para. ۷.

^{۴۵} Submission from DIGNITY.

^{۴۶} CAT/C/MUS/CO/۵, para. ۸.

حمایت از بازماندگان شکنجه، به تصویب برساند.^{۴۷} در کشور چندملیتی بولیوی، لایحه‌ای ارائه شد که جرم مستقل «رفتار تحقیرآمیز» را در قانون کیفری بگنجاند.^{۴۸} گزارشگر ویژه از کمیته منع شکنجه در آفریقا، که برای تدوین یک قانون نمونه برای جرم‌انگاری شکنجه در سراسر آفریقا تعیین شده است، استقبال می‌کند و مشاوره فنی خود را به آن ارائه می‌دهد.^{۴۹} چالش‌های پیش‌رو برای جرم‌انگاری شکنجه، شامل تعاریف شکنجه که با ماده ۱ کنوانسیون منع شکنجه همسو نیست،^{۵۰} احکامی که با شدت جرم مطابقت ندارد،^{۵۱} معافیت مقامات دولتی از مسئولیت^{۵۲} و اجرای قوانین مرور زمان، عفو و یا مصونیت‌ها می‌شوند.^{۵۳}

گزارشگر ویژه از اصلاحات اخیر قانون اساسی در نیکاراگوئه که اشاره به شکنجه را حذف کرده است^{۵۴} و قانون آیین دادرسی کیفری پیشنهادی مصر که مقامات را از تعقیب قانونی به دلیل شکنجه و ناپدیدسازی‌های اجباری مصون می‌دارد، ابراز نگرانی می‌کند.^{۵۵}

در خصوص پرونده‌های تاریخی، او ابراز تأسف می‌کند که در اسپانیا، قانون عفو عمومی سال ۱۹۷۷ همچنان لازم‌الاجرا است.^{۵۶} در مکزیک، دیوان عالی کشور امکان حقوقی تحقیق در خصوص جرایم احتمالی علیه بشریت که در جریان آنچه به «جنگ کثیف» موسوم است ارتکاب یافته‌اند، را پذیرفته است.^{۵۷} در حالی که در پادشاهی متحد بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی دادرسی‌های مهمی آغاز شد تا بررسی شود آیا سرویس‌های اطلاعاتی در شکنجه بازداشت‌شدگان در «مراکز سیاه» سازمان اطلاعات مرکزی ایالات متحده آمریکا دست داشته‌اند یا خیر،^{۵۸}

^{۴۷} Submission from Legend Golden Care Foundation.

^{۴۸} Submission from the Plurinational State of Bolivia.

^{۴۹} See <https://achpr.au.int/en/adopted-resolutions/۶۲۴-achprres۶۲۴-lxxxii-۲۰۲۵>.

^{۵۰} See CAT/C/KOR/CO/۶, para. ۸; CAT/C/TUR/CO/۵, para. ۸; CAT/C/JOR/CO/۴, para. ۹; CAT/C/MNG/CO/۳, para. ۷; and CAT/C/KWT/CO/۴, para. ۹.

^{۵۱} See CAT/C/AUT/CO, para. ۱۰; CAT/C/FIN/CO/۸, para. ۱۰; CAT/C/LIE/CO/۵, para. ۹; CAT/C/KOR/CO/۶, para. ۸; CAT/C/CMR/CO/۶, para. ۱۰; CAT/C/JOR/CO/۴, para. ۹; CAT/C/KWT/CO/۴, para. ۹; and CAT/C/ARM/CO/۵, para. ۸.

^{۵۲} See CAT/C/HND/CO/۳, para. ۸; CAT/C/KOR/CO/۶, para. ۸; CAT/C/MNG/CO/۳, para. ۷; and CAT/C/THA/CO/۲, para. ۸.

^{۵۳} See CAT/C/CIV/CO/۱, para. ۷; CAT/C/ECU/CO/۸, para. ۹; and CAT/C/CMR/CO/۶, para. ۱۰. Submission from Access Center for Human Rights; Iridia; ASILEGAL; and Casa Memoria José Domingo Cañas.

^{۵۴} Submission from Comisión Permanente de Derechos Humanos.

^{۵۵} Submission from DIGNITY.

^{۵۶} See A/HRC/WG.۶/۴۹/ESP/۲, para. ۲۷.

^{۵۷} Submission from Mexico.

^{۵۸} *Mustafa Adam Ahmed Al-Hawsawi v. Security Service et. al.*, [۲۰۲۳] UKIPTrib ۵; *Abd Al-Rahim Al-Nashiri v. Security Service et al.*, [۲۰۲۳] UKIPTrib ۶.

گزارشگر ویژه نسبت به وجود چندین مانع حقوقی در مسیر تحقیق و تعقیب قانونی شکنجه به طور کلی ابراز نگرانی می‌کند.^{۵۹}

سازوکارهای شکایت امن، مستقل، در دسترس و مؤثر، دروازه‌ای برای گزارش اعمال شکنجه و سایر اشکال بدرفتاری، دستیابی قربانیان و بازماندگان به جبران خسارت و پاسخگو ساختن مرتکبان محسوب می‌شوند. در همین راستا، در اسپانیا مقرره‌ای به تصویب رسید که مقامات را ملزم می‌سازد در خصوص این که آیا یک شکایت باید موضوع رسیدگی کیفری، انتظامی یا اداری قرار گیرد، اقدام کنند.^{۶۰} در مقابل، کمیته منع شکنجه خاطرنشان کرد که اگرچه سازوکارهای شکایت در جمهوری کره وجود دارد، اما تعداد شکایات ثبت شده و پذیرفته شده اندک است و این امر تردیدهایی را در مورد اثربخشی آنها ایجاد می‌کند.^{۶۱} در اتریش، دفتر جدید تحقیقات و رسیدگی به شکایات مربوط به ادعاهای بدرفتاری پلیس تأسیس شد، اما قرار گرفتن رسمی آن تحت اختیار وزارت کشور فدرال، نگرانی‌هایی را در مورد استقلال آن ایجاد کرد.^{۶۲} در لیختن‌اشتاین، دستور ایجاد یک گروه تحقیقاتی در درون پلیس ملی نیز به دلیل الزام به استقلال، مورد انتقاد قرار گرفت.^{۶۳} گزارشگر ویژه نسبت به گزارش‌هایی ابراز نگرانی می‌کند که بر اساس آن‌ها، سازمان‌های حقوق بشری عملاً از ارائه حمایت حقوقی به شاکیان در قزاقستان محروم شده‌اند.^{۶۴}

عربستان سعودی گزارش می‌دهد که بازداشت‌شدگان به کانال‌های آنلاین برای ارائه شکایت از طریق وب‌سایت مرجع، حساب ایکس و ایمیل دسترسی دارند؛^{۶۵} هرچند گزارش‌هایی نیز وجود داشته است مبنی بر این که سازوکارهای مذکور فاقد شفافیت و استقلال هستند.^{۶۶} گزارشگر ویژه همچنین در باب کافی بودن امنیت پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی ابراز تردید می‌کند و آن‌ها را به عنوان سازوکارهای شکایت نامناسب می‌داند.

تحقیق و تعقیب قانونی ادعاهای مربوط به شکنجه و یا سایر اشکال بدرفتاری، نیازمند آموزش‌ها و مهارت‌های تخصصی است. این روند باید بر اساس بالاترین اصول اخلاق حرفه‌ای و استانداردها هدایت شود. راهنمای تحقیق و مستندسازی مؤثر شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های بی‌رحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز (پروتکل استانبول) منبع اصلی در حوزه پزشکی قانونی و گردآوری ادله به شمار می‌رود. علاوه بر این، «اصول بازجویی مؤثر برای تحقیقات

^{۵۹} Submission from REDRESS referencing the Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Act ۲۰۲۳, the Overseas Operations (Service Personnel and Veterans) Act ۲۰۲۱, the National Security Act ۲۰۲۳, the Criminal Justice Act ۱۹۸۸, the Justice and Security Act ۲۰۱۳ and the International Criminal Court Act ۲۰۰۱.

^{۶۰} Submission from Spain.

^{۶۱} CAT/C/KOR/CO/۶, para. ۲۲.

^{۶۲} CAT/C/AUT/CO/۷, para. ۳۴.

^{۶۳} CAT/C/LIE/CO/۵, para. ۲۱.

^{۶۴} Submission from Coalition of Kazakhstani NGOs Against Torture.

^{۶۵} Submission from Saudi Arabia.

^{۶۶} Submission from the European Saudi Organisation for Human Rights.

و گردآوری اطلاعات» موسوم به اصول مندز (The Méndez Principles) و ابزار آموزشی ابتکار کنوانسیون منع شکنجه در زمینه بازجویی‌های تحقیقاتی برای پرونده‌های کیفری، مجموعه‌ای کامل از منابع را برای مستندسازی و تحقیقات مؤثر در خصوص شکنجه و بدرفتاری‌های مرتبط فراهم می‌کنند.

در دوره گزارش‌دهی [گزارش حاضر]، تاجیکستان با ایجاد یک پروتکل معاینه پزشکی گام‌هایی جهت پابندی به پروتکل استانبول برداشت.^{۶۷} آذربایجان نسخه اصلاح‌شده پروتکل استانبول را در برنامه‌های آموزشی خود برای متخصصان پزشکی، قضات و مجریان قانون گنجاند.^{۶۸} صربستان آموزش‌هایی درباره این پروتکل به کارکنان پزشکی که به افراد تحت نظارت پلیس خدمات ارائه می‌کنند، ارائه داد.^{۶۹} کمیته عمومی منع شکنجه در اسرائیل هم، این پروتکل را به زبان عبری ترجمه کرد.

بازجویی‌های انسانی و غیراجباری به دستیابی به حقیقت کمک می‌کند و هم‌زمان مانع از به‌کارگیری شکنجه یا سایر اشکال اجبار و سرکوب در جریان بازجویی می‌شود. اتکا به هرگونه اطلاعات یا اعترافات که تحت شکنجه به دست آمده باشد، مغایر با ماده ۱۵ کنوانسیون منع شکنجه است. متأسفانه، بسیاری از مقامات همچنان شکنجه یا اشکال مرتبط سرکوب را به‌عنوان ابزاری برای گرفتن اعتراف تأیید می‌کنند.^{۷۰} و قضات وقتی چنین شواهدی به آنها ارائه می‌شود، آن را رد نمی‌کنند.^{۷۱} ادعاهای جدی‌ای مطرح شده است مبنی بر استفاده از زور و اجبار علیه مخالفان در هند^{۷۲} و همچنین علیه افراد آسیب‌پذیر در بحرین.^{۷۳} بسیار نگران‌کننده است که در پرونده‌های منجر به مجازات اعدام، همچون در بحرین و عربستان سعودی، بر اعترافات اجباری تکیه می‌شود.^{۷۴} گزارشگر ویژه در پرونده‌های مربوط به اعترافات یا اظهارات اجباری مداخله کرده است، از جمله در ایران (جمهوری اسلامی)، عراق و عربستان سعودی.^{۷۵} او همچنان در پی کسب اطلاعات درباره جیمی لای است؛ فردی که مدت‌های طولانی را در حبس انفرادی سپری کرده و ادعاهایی مطرح شده مبنی بر این که محاکمه‌اش تا حدی بر شواهدی متکی است که تحت شکنجه به دست آمده‌اند.^{۷۶}

^{۶۷} Submission from CSO Coalition Against Torture and Impunity in Tajikistan and the International Partnership for Human Rights.

^{۶۸} See CAT/C/AZE/CO/۵, para. ۳۲.

^{۶۹} Submission from Serbia.

^{۷۰} Submissions from South Asia Justice and Association pour la défense des droits de la femme en Mauritanie.

^{۷۱} Submission from Democracy and Human Rights Development Centre.

^{۷۲} Submission from REDRESS.

^{۷۳} Submission from Bahrain Institute for Rights and Democracy, and Reprieve; and European Saudi Organisation for Human Rights, and Reprieve.

^{۷۴} Submission from Bahrain Institute for Rights and Democracy, and Reprieve; European Saudi Organisation for Human Rights, and Reprieve.

^{۷۵} IRN ۱۳/۲۰۲۴, IRN ۱۵/۲۰۲۴, IRN ۲۱/۲۰۲۴, IRQ ۳/۲۰۲۴, SAU ۵/۲۰۲۴.

^{۷۶} CHN ۲/۲۰۲۴. A reply was received on ۷ June ۲۰۲۴.

گزارشگر ویژه از دولت‌هایی که اقداماتی برای کنار گذاشتن ادله‌ی بدست‌آمده از طریق شکنجه، انجام داده‌اند، تقدیر می‌کند. در برزیل، دیوان عالی کشور حکم کرده‌است که اصول مندرج، رویه‌ای مناسب برای دستیابی به اعترافات دقیق‌تر محسوب می‌شود.^{۷۷} دیوان عالی کشور در نیجریه، مقرر کرده است که اعترافات در جریان تحقیقات و بازجویی‌های کیفری باید به صورت ویدئویی ضبط شود تا قابلیت پذیرش داشته باشد.^{۷۸} در این حین، پس از کشمکش‌های حقوقی طولانی، یک قاضی نظامی ایالات متحده حکم داد که اظهارات یک بازداشت‌شده در بازداشتگاه ایالات متحده در خلیج گوانتانامو، کوبا – از جمله یک اعتراف – به دلیل استفاده از شکنجه توسط سازمان اطلاعات مرکزی (CIA) غیرقابل پذیرش است.^{۷۹} برای قضات در شیلی دوره‌هایی [آموزشی] درباره شکنجه و بدرفتاری ارائه می‌شود.^{۸۰} پیشرفت‌های مثبتی در زمینه اجرای اصول مندرج در مکزیک، تاجیکستان، تایلند و اوکراین حاصل شده‌است.^{۸۱}

علی‌رغم اینکه امروزه حدود ۱۱۰ کشور قوانینی برای جرم‌انگاری شکنجه دارند، همچنان گزارش‌های گسترده‌ای از سوءاستفاده‌های مقامات عمومی در سراسر جهان وجود دارد و تعقیب‌های قانونی در این زمینه [علیه عوامل ارتکاب شکنجه] نادر است. تنها با تعقیب‌های قانونی داخلی – از جمله علیه کسانی که در مناصب عالی قرار دارند – می‌توان چنگال مصونیت از مجازات را سست کرد. با توجه به گستره و ابعاد شکنجه در جهان، گزارشگر ویژه در گزارش خود به شماره A/HRC/۵۲/۳۰ بار دیگر خواستار افزایش تعقیب‌های قانونی ملی شده است.

گزارشگر ویژه به محکومیت و مجازات دو کارابینرو (پلیس) در شیلی به دلیل ارتکاب جرایم در جریان اعتراضات سال ۲۰۱۹ اشاره می‌کند.^{۸۲} در دانمارک، دیوان عالی این کشور اعلام کرد که مأموران با نگه داشتن با زور یک فرد و درآوردن لباس‌های او در جریان یک تفتیش بدنی غیرقانونی، حقوق آن فرد را نقض کرده‌اند.^{۸۳} در هند، هشت افسر پلیس به دلیل مرگ یک متهم در بازداشت – که شامل شکنجه برای گرفتن اعتراف بود – به حبس ابد محکوم شدند؛^{۸۴} هرچند هزاران مورد مرگ در بازداشت تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است.^{۸۵} در گواتمالا، سه

^{۷۷} Superior Tribunal de Justiça, No ۹۱۵۰۲۵ - SP (۲۰۲۴/۰۱۸۱۸۱۶-۳), ۲۴ March ۲۰۲۵.

^{۷۸} *Federal Republic of Nigeria v. Akaze* [۲۰۲۴] ۱۲ NWLR (Pt. ۱۹۵۱) ۱.

^{۷۹} Submission from the Centre for Victims of Torture.

^{۸۰} Submission from Chile.

^{۸۱} See <https://www.apr.ch/sites/default/files/۲۰۲۵-۰۵/APR-AR۲۰۲۵-ENG-v۰۸-ForWeb.pdf>, p. ۸; submission from The World of Law and Ukraine.

^{۸۲} Submission from Chile; RIT N°۶۰-۲۰۲۴, RUC ۲۰۱۰۰۳۸۸۳۶-۸, sentence dated ۲۶ August ۲۰۲۴.

^{۸۳} Denmark Supreme Court, Sag BS-۴۶۱۱۴/۲۰۲۴-HJR, ۲۲ May ۲۰۲۵.

^{۸۴} See www.hindustantimes.com/cities/chandigarh-news/life-term-for-kotkhai-custodial-death-testimonies-of-dgp-cops-crucial-in-conviction-۱۰۱۷۳۸۰۹۰۷۹۴۹۲۲.html.

^{۸۵} Submission from South Asia Justice Campaign.

شبه‌نظامی سابق به دلیل ارتکاب خشونت جنسی علیه زنان بومی در جریان جنگ داخلی دهه ۱۹۸۰ محکوم شدند.^{۸۶} [مسئولین ذیربط در] اوکراین نیز علیه مقامات زندان به دلیل ایجاد یک سازمان جنایی که با استفاده از شکنجه از زندانیان اخاذی می‌کرد، پرونده کیفری تشکیل دادند.^{۸۷}

با این حال، بیشتر جرایم مربوط به شکنجه بدون تعقیب قانونی و بدون مجازات باقی می‌ماند. اکوادور هنوز تحقیقات کامل درباره شکنجه ادعایی معاون پیشین رئیس‌جمهور، خورخه گلاس اسپینل، را انجام نداده است.^{۸۸} ویتنام نیز از سال ۲۰۱۹ تاکنون تنها ۱۲ متهم را به دلیل ارتکاب جرم «رفتار بی‌رحمانه» به دادگاه کشانده است.^{۸۹} با وجود استفاده از پروتکل استانبول برای مستندسازی شکنجه در فیلیپین، تنها دو محکومیت بر اساس قانون داخلی ضدشکنجه صادر شده است.^{۹۰} بسیاری از کشورها به مقررات مربوط به «سوءاستفاده از قدرت» تکیه می‌کنند، به جای آنکه شکنجه را به عنوان آنچه واقعاً هست، مورد پیگرد قرار دهند.

دعاوی مدنی در دادگاه‌های ملی نیز می‌تواند به‌عنوان راهی مکمل برای قربانیان، جهت دستیابی به جبران خسارت مورد استفاده قرار گیرد. در ایالات متحده، یک دادگاه فدرال، پیمانکاری خصوصی را ملزم کرد که ۴۲ میلیون دلار به‌عنوان خسارت جبرانی و تنبیهی به سه مردی که در زندان ابوغریب عراق – تحت اداره ایالات متحده – مورد شکنجه قرار گرفته بودند، بپردازد.^{۹۱}

تعقیب‌های قانونی توسط دادگاه‌های ملی بر اساس صلاحیت جهانی به مسیرهای مهمی برای تحقق عدالت تبدیل شده‌است و نمونه‌ای از تعهد بین‌المللی دولت‌ها برای پاسخگو کردن مرتکبان محسوب می‌شود، فارغ از اینکه قربانیان چه کسانی هستند یا جرایم در کجا رخ داده‌اند. در سال ۲۰۲۴، بیش از ۱۳۰ پرونده در سطح جهان تحت تحقیق یا رسیدگی قرار داشت، هرچند تنها ۸ مورد مربوط به شکنجه بود.^{۹۲} محکومیت‌های قابل توجه در زمینه شکنجه، شامل یک فرمانده پیشین لیبرایی در فرانسه،^{۹۳} یک وزیر گامبیایی در سوئیس،^{۹۴} یکی از اعضای شبه‌نظامیان وابسته به رژیم سابق سوریه در آلمان^{۹۵} و یک عضو جوخه مرگ گامبیا در ایالات متحده بود.^{۹۶}

^{۸۶} See <https://apnews.com/article/guatemala-war-crimes-indigenous-convicted-b0cc4488e1b9051ffa78308a6034f0b1>.

^{۸۷} Submission from Ukraine.

^{۸۸} ECU ۷/۲۰۲۴.

^{۸۹} See A/HRC/۵۷/۷, para. ۳۰.

^{۹۰} See <https://omegaresearchfoundation.org/news/uatc-interview-in-the-philippines-telling-the-truth-is-a-challenge/>.

^{۹۱} See www.justsecurity.org/۱۰۴۹۸۳/abu-ghraib-alien-tort-statute/.

^{۹۲} See https://cja.org/wp-content/uploads/۲۰۲۵/۰۴/۰۳_TRIAL_UJAR_۲۰۲۵_FINAL_DIGITAL-۱-۱.pdf, pp. ۱۰ and ۱۰۴–۱۱۱.

^{۹۳} Ibid., p. ۴۰ (Kunti Kamara).

^{۹۴} Ibid., p. ۹۱ (Ousman Sonko).

^{۹۵} Ibid., p. ۵۶ (Ahmad H).

^{۹۶} See www.justice.gov/opa/pr/gambian-man-convicted-torture-charges.

بازداشت‌های اخیر بر اساس صلاحیت جهانی در ارتباط با شکنجه شامل رئیس پیشین یک زندان در دمشق^{۹۷} و پنج مظنون متهم به شکنجه و سایر جرایم در جمهوری عربی سوریه می‌شود.^{۹۸}

۵. عدالت برای شکنجه در سطح بین‌المللی

تعهدات برای کشاندن مرتکبان به پیشگاه عدالت بین‌المللی در طول دوره گزارش‌دهی دچار تزلزل شد. مجارستان از تاریخ ۲ ژوئن ۲۰۲۶ از دیوان کیفری بین‌المللی خارج شد. ایالات متحده تحریم‌هایی علیه قضات دیوان اعمال کرد. ایتالیا، اسامه المصری نجیم، شهروند لیبیایی را که به شکنجه و سایر جرایم متهم است، بازداشت اما سپس آزاد کرد و دلیل آن را اشتباهات آیین دادرسی و سوءبرداشت از سوی دیوان عنوان نمود. رئیس‌جمهور پیشین فیلیپین، رودریگو دوترته، بازداشت و به دیوان منتقل شد تا به اتهام قتل به‌عنوان جنایت علیه بشریت در جریان کارزار ضد مواد مخدر از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ محاکمه شود، هرچند اتهامات مربوط به شکنجه و تجاوز به دلیل نبود «ارتباط کافی» رد شد.^{۹۹}

جنبه‌ی مثبت قضیه این است که، اوکراین رسماً به دیوان کیفری بین‌المللی پیوست. شعبه تجدیدنظر [دیوان کیفری بین‌المللی]، تصمیم شعبه بدوی در خصوص جبران خسارت علیه دومینیک اونگون [متهم به ارتکاب جنایت در اوگاندا] را تأیید کرد. در تاریخ ۱۶ ژوئیه ۲۰۲۴، شعب تخصصی، عضو ارتش آزادی‌بخش کوزوو، پتر شالا را به دلیل ارتکاب جنایات جنگی شامل بازداشت خودسرانه، شکنجه، رفتار بی‌رحمانه و قتل، مجرم شناخت. او به ۱۸ سال زندان محکوم شد که در تجدیدنظر به ۱۳ سال کاهش یافت و همچنین به پرداخت ۲۰۸ هزار یورو غرامت به قربانیان محکوم گردید.^{۱۰۰}

پرونده‌ای علیه جمهوری عربی سوریه در دیوان بین‌المللی دادگستری، که توسط کانادا و پادشاهی هلند به دلیل قصور در اجرای کنوانسیون منع شکنجه مطرح شده است، انتظار می‌رود امسال رسیدگی شود. گزارشگر ویژه به مقامات دولت انتقالی یادآوری می‌کند که اقدامات موقت دیوان در شرایط کنونی نیز لازم‌الاجرا هستند.^{۱۰۱} گزارشگر ویژه مجموعه‌ای از ادعاهای مربوط به شکنجه و بدرفتاری را که شامل صدها قربانی رژیم اسد می‌شود، با دیوان و طرف‌های ذیربط در میان گذاشت.^{۱۰۲}

^{۹۷} See https://cja.org/wp-content/uploads/۲۰۲۵/۰۴/۰۳_TRIAL_UJAR_۲۰۲۵_FINAL_DIGITAL-۱-۱.pdf, p. ۱۰۰ (Samir Ousman Alsheik).

^{۹۸} Ibid., p. ۶۱ (Jihad A., Mahmoud A., Sameer S., Wael S. and Mazhar J.).

^{۹۹} International Criminal Court, Warrant of Arrest for Mr. Rodrigo Roa Duterte, ICC-۰۱/۲۱, ۷ March ۲۰۲۰.

^{۱۰۰} See www.scp-ks.org/en/appeals-panel-pronounces-judgment-pjeter-shala-case.

^{۱۰۱} SYR ۱/۲۰۲۵; www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۴/un-experts-urge-end-isil-related-arbitrary-detention-north-east-syria-and.

^{۱۰۲} See www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/srtorture/۲۰۲۴۱۲۱۷-srt-edwards-position-paper-icj-canada-netherlands-v-syria.pdf.

در سطح منطقه‌ای، ایجاد یک دادگاه ویژه برای گامبیا توسط جامعه اقتصادی کشورهای غرب آفریقا تصویب شد؛ دادگاهی ترکیبی که در بانجول (پایتخت گامبیا) مستقر است و مأموریت دارد شکنجه و سایر جرایم جدی ارتکاب‌یافته در دوران رژیم یحیی جامع را مورد پیگرد قرار دهد.^{۱۰۳} دیوان آفریقایی حقوق بشر و مردم، مالی را ملزم کرد تا اقداماتی برای تعلیق بازداشت زندانیانی که ادعای شکنجه‌شدن را داشتند، اتخاذ کند و امکان دریافت درمان پزشکی برای آسیب‌های آنان را فراهم سازد.^{۱۰۴} دیوان بین‌آمریکایی حقوق بشر اعلام کرد که گواتمالا با ارائه آموزش‌های مشخص و مستمر به اعضای ارتش گواتمالا در زمینه پیشگیری و ممنوعیت مطلق شکنجه، به تضمین عدم تکرار پایبند بوده است.^{۱۰۵}

۶. جلوگیری از شکنجه و بدرفتاری در تمامی مکان‌های محروم از آزادی چالش‌ها و توصیه‌های شناسایی‌شده توسط گزارشگر ویژه در گزارش او درباره مدیریت زندان‌ها (A/HRC/۵۵/۵۲) همچنان ادامه دارد؛ از جمله ازدحام بیش از حد، فرسودگی یا نامناسب بودن زیرساخت‌ها، استفاده بیش از حد از بازداشت پیش از محاکمه، فقدان مجازات‌های جایگزین حبس و سیاست‌های صدور حکم. بسیاری از کشورها در حال اتخاذ اقداماتی برای مقابله با این خطرات هستند.

نظارت بر مکان‌های محرومیت [افراد] از آزادی، یکی از مؤثرترین راه‌ها برای شناسایی خطرات و بهبود شرایط است. در مجموع، ۹۴ کشور عضو پروتکل اختیاری کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های بی‌رحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز هستند. گزارشگر ویژه از تأیید دادگاه قانون اساسی کلمبیا در خصوص تصویب پروتکل اختیاری توسط این کشور استقبال می‌کند.^{۱۰۶} در ماداگاسکار، نخستین بازدید نظارتی از یک ایستگاه پلیس تحت سازوکار ملی پیشگیرانه انجام شد.^{۱۰۷}

گزارشگر ویژه از نظریه مشورتی تاریخی دیوان بین‌آمریکایی حقوق بشر درباره وضعیت اضطراری اقلیمی و حقوق بشر، که به تأثیر تغییرات اقلیمی بر افراد محروم از آزادی پرداخته است، استقبال می‌کند.^{۱۰۸} گزارشگر ویژه از آلبانی به دلیل پروژه‌اش با شورای اروپا برای گسترش مجازات‌های جایگزین حبس،^{۱۰۹} از برزیل به دلیل بازراه‌اندازی «طرح مجازات عادلانه»،^{۱۱۰} از مراکش به دلیل قانون جدیدش درباره مجازات‌های جایگزین حبس برای جرایم

^{۱۰۳} See www.icj.org/gambia-west-african-states-agree-on-court-for-jammeh-era-crimes/.

^{۱۰۴} African Court on Human and Peoples' Rights, *Moulaye Baba Haïdara and Other v. Republic of Mali*, Application No. ۰۰۹/۲۰۲۴, Ruling (Provisional Measures), ۲۹ October ۲۰۲۴.

^{۱۰۵} Inter-American Human Rights Court, *Annual Report ۲۰۲۴* (Washington, D.C., ۲۰۲۵), p. ۱۰۲.

^{۱۰۶} See www.corteconstitucional.gov.co/comunicados/comunicado-۱۰----abril-۲-y-۳-de-۲۰۲۵.pdf.

^{۱۰۷} Submission from APT.

^{۱۰۸} Inter-American Court of Human Rights, OC-۳۲/۲۵, ۲۹ May ۲۰۲۵.

^{۱۰۹} Submission from the Council of Europe.

^{۱۱۰} Submission from Brazil.

خفیف‌تر،^{۱۱۱} از کلمبیا به دلیل دستور دادگاه قانون اساسی برای اتخاذ تدابیر مقابله با ازدحام در بازداشتگاه‌های موقت،^{۱۱۲} و از مغولستان به دلیل اصلاحات قانونی‌اش برای معرفی جایگزین‌هایی برای بازداشت تقدیر می‌کند.^{۱۱۳}

در جریان سفر موثر گزارشگر ویژه به سنگال در فوریه ۲۰۲۵، او گزارش داد که ازدحام زندان‌ها به حدی شدید است که توصیه کرد دولت اقدامات مهم و پررنگ‌تری اتخاذ کند؛ از جمله کاهش خودکار ۲۰ درصدی مجازات برای کسانی که محکومیت سه سال یا کمتر دارند.^{۱۱۴} او همچنین بار دیگر خواستار اجرای قانون قربانیان و زندان‌ها مصوب ۲۰۲۴ در بریتانیا شد و تأکید کرد که باید هزاران زندانی که همچنان در حال گذراندن محکومیت‌های غیرانسانی و نامعین «حبس برای حفاظت عمومی» هستند آزاد یا دوباره محاکمه شوند.^{۱۱۵}

دولت‌ها زمانی مسئول شکنجه و بدرفتاری هستند که سلسله‌مراتب غیررسمی و سازمان‌های جنایی کنترل زندان‌ها را در دست می‌گیرند. در دو رای اخیر – پرونده S.P. و دیگران علیه روسیه و D. علیه لتونی – دیوان اروپایی حقوق بشر اعلام کرد که جداسازی اجتماعی و فیزیکی، انگ‌زنی و سوءاستفاده از زندانیان در پایین‌ترین طبقه سلسله‌مراتب غیررسمی در زندان‌های پسا شوروی می‌تواند مصداق رفتار غیرانسانی و تحقیرآمیز باشد.^{۱۱۶}

محروم کردن بازداشت‌شدگان از ارائه خدمات درمان پزشکی کاملاً غیرقابل قبول است. در طول دوره گزارش‌دهی، گزارشگر ویژه در ارتباط با ادعاهای مربوط به فقدان یا ناکافی بودن درمان پزشکی برای افراد محروم از آزادی در بحرین، بلاروس، بوتان، چین، اکوادور، گواتمالا، ایران (جمهوری اسلامی)، نپال، فدراسیون روسیه، عربستان سعودی، ترکیه، ترکمنستان، ونزوئلا (جمهوری بولیواری) و زیمبابوه مکاتباتی رسمی با این دولت‌ها انجام داد.^{۱۱۷}

دولت‌هایی که در زمینه دسترسی بهتر به مراقبت‌های بهداشتی و درمانی پیشرفت داشتند عبارت‌اند از: تصویب راهبرد ضد مواد مخدر در ارمنستان؛^{۱۱۸} پوشش بیمه درمانی برای همه زندانیان در مقدونیه شمالی و پرداخت کمک‌هزینه سختی کار برای جذب کارکنان پزشکی جدید؛^{۱۱۹} اقداماتی در جمهوری کره برای بهبود دستمزدها و

^{۱۱۱} Submission from DIGNITY.

^{۱۱۲} See www.corteconstitucional.gov.co/relatoria/autos/2024/a1096-24.htm.

^{۱۱۳} See CAT/C/MNG/CO/3, para. 11.

^{۱۱۴} See www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/torture/sr/2020213-eom-senegal-sr-torture-en.pdf.

^{۱۱۵} GBR 9/2024.

^{۱۱۶} Council of Europe, “Informal Prisoner Hierarchy, Prison Standard CPT/Inf (2020) 12” (Strasbourg, France, 2020), pp. 10–11; European Court of Human Rights, *D. v. Latvia*, Application no. 67668/17, 11 April 2024; *S.P. and Others v. Russia*, Applications nos. 36463/11 and 10 others, 2 August 2023.

^{۱۱۷} BHR 4/2024, BLR 7/2024, BLR 2/2020, BTN 1/2024, CHN 16/2024, CHN 5/2020, ECU 7/2024, GTM 6/2024, IRN 20/2024, NPL 4/2024, RUS 2/2020, SAU 3/2024, TUR 4/2024, TKM 1/2024, VEN 11/2024 and ZWE 1/2024.

^{۱۱۸} Submission from Armenia.

^{۱۱۹} See CAT/C/MKD/CO/4, para. 14.

شرایط کاری پزشکان زندان و افزایش استفاده از مشاوره‌های ویدئویی از راه دور و کمک‌های پزشکی خارجی؛^{۱۲۰} و افزایش پوشش درمانی برای بیماران مبتلا به HIV در نظام اجرای مجازات در فدراسیون روسیه.^{۱۲۱}

هنوز گزارش‌های بسیاری وجود دارد مبنی بر اینکه زندانیان زمان زیادی را در سلول‌های خود بدون فعالیت‌های هدفمند یا فرصت‌های بازپروری سپری می‌کنند. در این زمینه، گزارشگر ویژه از اقدامات زیر استقبال می‌کند: در کلمبیا، ابتکاری که به زنان امکان ادامه تحصیلات عالی می‌دهد؛^{۱۲۲} در مالاوی، لایحه جدید زندان که رویکرد را از یک مدل تنبیهی به مدلی بازپرورانه تغییر می‌دهد؛^{۱۲۳} در مکزیک، تلاش‌ها برای ارائه آموزش رسمی به زندانیان از جمله دسترسی به مدارک تحصیلی [رشته] حقوق؛^{۱۲۴} و در فدراسیون روسیه، گزارشی که نشان می‌دهد نزدیک به ۹۲ درصد جمعیت زندان در کار با حقوق مشغول هستند.^{۱۲۵}

کشورها گام‌های مثبتی برای پاسخ‌گویی به نیازهای گروه‌های آسیب‌پذیر در زندان‌ها برداشته‌اند. در ارمنستان و اوکراین، تغییرات و بهبودهایی در سلول‌ها برای زنان باردار و کودکان انجام شد.^{۱۲۶} در مالاوی، لایحه‌ای جدید مقرر می‌کند که زنان باردار در نزدیکی مراکز درمانی مناسب قرار گیرند. همچنین رژیم‌های غذایی ویژه برای زندانیان باردار و سالمند فراهم می‌شود.^{۱۲۷}

در جمهوری مولداوی، سازوکار جدیدی برای ارزیابی خطر و نیازها تصویب شد تا رویکردهای درمانی فردی‌تر برای افراد تراجنسیتی و سایر افراد آسیب‌پذیر فراهم شود.^{۱۲۸} کمیته اروپایی پیشگیری از شکنجه و رفتار یا مجازات غیرانسانی یا تحقیرآمیز نیز دستورالعمل‌های جدیدی درباره زندانیان تراجنسیتی صادر کرد.^{۱۲۹}

در تاجیکستان، اصلاحات جدیدی در حال انجام است که هدف آن دور کردن کودکان از نظام قضایی رسمی است.^{۱۳۰} گزارشگر ویژه مکاتبه‌ای با استرالیا انجام داد و از اعمال مجازات‌های بزرگسالان بر کودکان انتقاد نمود و نظام‌های مختلف دادگستری کودکان را در وضعیت بحرانی توصیف کرد و نسبت به شمار نامتناسب کودکان بومی

^{۱۲۰} CAT/C/KOR/CO/۶, para. ۱۶.

^{۱۲۱} Submission from the Russian Federation.

^{۱۲۲} Submission from Temblores.

^{۱۲۳} Submission from Reprieve.

^{۱۲۴} Submission from ASILEGAL.

^{۱۲۵} Submission from the Russian Federation.

^{۱۲۶} Submissions from Armenia and Ukraine.

^{۱۲۷} Submission from Reprieve.

^{۱۲۸} Submission from the Council of Europe.

^{۱۲۹} Council of Europe, “Transgender Persons in Prison, Prison Standard CPT/Inf (۲۰۲۴) ۱۶ – part” (Strasbourg, France, ۲۰۲۴).

^{۱۳۰} Submission from the United Nations Children’s Fund (UNICEF).

(First Nations) در زندان‌ها ابراز نگرانی کرد.^{۱۳۱} گزارشگر ویژه همچنین در شیلی در ارتباط با ادعای وجود الگوی رفتارهای تبعیض‌آمیز در رسیدگی‌های قضایی علیه مردم بومی مایوچه مداخله کرد.^{۱۳۲} بازداشت اجباری افراد دارای معلولیت‌های ذهنی و درمان روان‌پزشکی اجباری می‌تواند مصداق شکنجه یا بدرفتاری باشد، حتی با وجود ادعاهای حُسن نیت و ضرورت پزشکی.^{۱۳۳} در پرونده V.I. علیه جمهوری مولداوی، دیوان اروپایی حقوق بشر، نقض ماده ۳ کنوانسیون حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی (کنوانسیون اروپایی حقوق بشر) را احراز کرد؛ جایی که یک کودک ۱۵ ساله با معلولیت ذهنی خفیف به‌طور اجباری در بیمارستان روان‌پزشکی بستری شده و بدون ضرورت پزشکی اثبات‌شده تحت درمان با نورولپتیک‌ها و آرام‌بخش‌ها قرار گرفته بود.^{۱۳۴} دستورالعمل‌های جدید سازمان جهانی بهداشت نیز توصیه می‌کند که درمان‌ها با کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت همسو شوند.^{۱۳۵}

۷. گروگان‌ها و افراد بازداشت‌شده به‌طور خودسرانه

محروم کردن افراد از آزادی تحت تهدید آسیب یا مرگ نه تنها غیرقانونی است بلکه روابط دیپلماتیک را نیز تحت فشار قرار می‌دهد. از زمان انتشار گزارش گزارشگر ویژه درباره گروگان‌گیری به‌عنوان شکنجه (A/HRC/۵۸/۵۵)، فرانسه دادخواستی برای آغاز رسیدگی در دیوان بین‌المللی دادگستری علیه جمهوری اسلامی ایران به دلیل پیگیری سیاست گروگان‌گیری علیه اتباع خود ارائه کرده است؛^{۱۳۶} سائوتومه و پرنسپ و کلمبیا «اعلامیه علیه بازداشت خودسرانه در روابط دولت-به-دولت» را تأیید کرده‌اند؛^{۱۳۷} سازمان کشورهای آمریکایی قطعنامه‌ای در مخالفت با گروگان‌گیری دولتی تصویب کرده است؛^{۱۳۸} و پارلمان اروپا قطعنامه‌هایی درباره جمهوری اسلامی ایران به دلیل گروگان‌گیری شهروندان اتحادیه اروپا^{۱۳۹} و درباره جمهوری آذربایجان به دلیل گروگان‌گیری ارامنه صادر کرده است.^{۱۴۰}

^{۱۳۱} AUS ۴/۲۰۲۰. *policy and strategic action plans: Module ۱. Introduction, purpose and use of the guidance* (Geneva, ۲۰۲۰), pp. ۲-۴.

^{۱۳۲} CHL ۱/۲۰۲۰.

^{۱۳۳} See A/۶۳/۱۷۰, paras. ۶۲-۶۵; and A/HRC/۲۲/۵۳, paras. ۳۲, ۶۴, ۸۰. See also BLR ۳/۲۰۲۰.

^{۱۳۴} European Court of Human Rights, *V.I. v. the Republic of Moldova*, No. ۳۸۹۶۳/۱۸, ۲۶ March ۲۰۲۴.

^{۱۳۵} World Health Organization, *Guidance on mental health*

^{۱۳۶} See <https://api.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/۱۹۹/۱۹۹-۲۰۲۰۰۵۱۶-pre-۰۱-۰۰۰-en.pdf>.

^{۱۳۷} See www.international.gc.ca/world-monde/issues_developpement-enjeux_developpement/human_rights-droits_homme/arbitrary_detention-detention_arbitraire.aspx.

^{۱۳۸} Organization of American States, General Assembly resolution AG/RES. ۳۰۳۰ (LIV-O/۲۴), ۲۷ June ۲۰۲۴.

^{۱۳۹} European Parliament resolution ۲۰۲۰/۲۰۱۱ (RSP).

^{۱۴۰} European Parliament resolution ۲۰۲۰/۲۰۹۶ (RSP).

گزارشگر ویژه به پرونده‌های افراد مختلفی رسیدگی کرد. او از آزادی رایان کوربت، شهروند آمریکایی که توسط طالبان در افغانستان بازداشت شده بود،^{۱۴۱} استقبال نمود. وی در حال تلاش برای تأمین آزادی و رفتار انسانی با پتر و باری رینولدز، زوج سالخورده بریتانیایی که در حال حاضر توسط طالبان بازداشت هستند؛^{۱۴۲} احمدرضا جلالی، پژوهشگر ایرانی با اقامت سوئد که در جمهوری اسلامی ایران در بازداشت است؛^{۱۴۳} و رابرت پتر، بازرگان استرالیایی که در عراق بازداشت شده است، می‌باشد.^{۱۴۴} او بار دیگر تقاضای آزادی فوری و بدون قید و شرط همه گروگان‌ها توسط دولت‌ها و بازیگران غیردولتی را مورد تأکید قرار می‌دهد.

۸. مسئولیت نیروهای پلیس در اعتراضات عمومی

نقش ویژه پلیس و نیروهای امنیتی در حفظ نظم و قانون و حمایت از حقوق شهروندان مستلزم اجرای کامل و شفاف تعهدات برای پیشگیری از شکنجه و سایر آشکال بدرفتاری و مسئول دانستن مرتکبان است. در حالی که برخی کشورها اقداماتی برای تسهیل و حمایت از اجتماعات مسالمت‌آمیز انجام دادند، بسیاری دیگر با سرکوب‌های خشونت‌آمیز واکنش نشان دادند.

گزارشگر ویژه نگران است که مقامات دولتی، روزبه‌روز بیش‌تر با اعتراض‌های مشروع و مسالمت‌آمیز همچون تهدیدهای امنیتی برخورد می‌کنند، نه به‌عنوان جلوه‌ای از حقوق و آزادی‌ها. او به دولت‌ها یادآوری می‌کند که محدودیت‌های پذیرفته‌شده در استفاده از زور و سلاح‌های کمترکشنده حتی زمانی که یک اعتراض مسالمت‌آمیز به خشونت کشیده شود، همچنان لازم‌الاجرا هستند.

گزارشگر ویژه در خصوص افراط‌های پلیس در عملیات کنترل‌جمعیت و گزارش‌های مربوط به شکنجه و یا بدرفتاری با معترضان در آرژانتین،^{۱۴۵} بوتان،^{۱۴۶} گرجستان،^{۱۴۷} کنیا،^{۱۴۸} مراکش،^{۱۴۹} موزامبیک،^{۱۵۰} پاکستان،^{۱۵۱} صربستان،^{۱۵۲} ترکیه^{۱۵۳} و ونزوئلا (جمهوری بولیواری)^{۱۵۴} مداخله کرد. همچنین گزارش‌ها تاکتیک‌های تهاجمی را که موجب جراحت در آنگولا^{۱۵۵} و بنگلادش^{۱۵۶} شده‌اند، مستند کرده‌اند.

^{۱۴۱} OTH ۱۰۶/۲۰۲۴.

^{۱۴۲} OTH ۴۶/۲۰۲۵.

^{۱۴۳} IRN ۸/۲۰۲۵.

^{۱۴۴} IRQ ۲/۲۰۲۵.

^{۱۴۵} ARG ۴/۲۰۲۵.

^{۱۴۶} BTN ۱/۲۰۲۴.

^{۱۴۷} GEO ۱/۲۰۲۵; GEO ۲/۲۰۲۵.

^{۱۴۸} KEN ۴/۲۰۲۴.

^{۱۴۹} MAR ۳/۲۰۲۵.

^{۱۵۰} MOZ ۲/۲۰۲۴.

^{۱۵۱} PAK ۱/۲۰۲۵.

^{۱۵۲} SRB ۲/۲۰۲۵.

^{۱۵۳} TUR ۵/۲۰۲۴; TUR ۳/۲۰۲۵.

یک بررسی گسترده درباره وضعیت حق اعتراض در اروپا، سوءاستفاده فراگیر از سلاح‌های کمترکشنده را مستند کرده است؛ از جمله توپ‌های آب‌پاش، گازهای اشک‌آور، اسپری فلفل، پرتابه‌های ضربه‌ای و باتوم‌ها.^{۱۵۷} گزارش‌گر ویژه اوایل سال جاری در صربستان مداخله کرد، به دلیل گزارش‌هایی مبنی بر استفاده از یک سلاح صوتی آزمایشی و غیرمجاز علیه معترضان (توپ صوتی). این اقدام موجب غش، استفراغ، تپش قلب و تعریق شدید شد.^{۱۵۸} در گرجستان نیز بسیاری از معترضان دچار آسیب‌های جدی به سر شدند که توسط مأموران پلیسی که نشان‌های شناسایی نداشتند و اغلب برای فرار از پاسخ‌گویی، صورت خود را با نقاب پوشانده بودند، رخ داد.^{۱۵۹} بین پلیس سرکوبگر و کمبود آموزش مجریان قانون، ارتباط متقابل وجود دارد. گزارش‌گر ویژه از گزارش‌های مربوط به گسترش آموزش استقبال می‌کند.^{۱۶۰}

۹. ترویج عدم تجارت ابزارهای شکنجه

بدون یک توافق جهانی درباره استفاده، توسعه و تولید، تأمین مالی، تبلیغ و تجارت تجهیزات مأموران قانون، تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان می‌توانند همچنان این تجهیزات را با نظارت اندک یا تقریباً بدون نظارت به نیروهای امنیتی عرضه و بازاریابی کنند. سلاح‌های کمترکشنده با هزاران مورد جراحت و مرگ در سراسر جهان مرتبط بوده‌اند، در حالی که سایر ابزارهای مهار و کنترل – به واسطه طراحی یا اثرشان – ذاتاً شکنجه‌آمیز هستند. گزارش‌گر ویژه گزارش خود در سال ۲۰۲۳ به شماره (A/۷۸/۳۲۴) را به دولت‌ها یادآوری می‌کند، که در آن مجموعه‌ای کامل از توصیه‌ها، از جمله فهرستی از ۲۰ قلم تجهیزات ممنوعه که باید فوراً از استفاده خارج شوند،^{۱۶۱} و نیاز مبرم به یک توافق بین‌المللی در مورد این موضوع را ارائه می‌دهد.

گزارش‌گر ویژه ابتکارات مهم منطقه‌ای را در حمایت از این اهداف یادآور می‌شود. در آفریقا، در اکتبر ۲۰۲۴، کمیته پیشگیری از شکنجه در آفریقا به‌عنوان بخشی از بررسی‌های منظم دولت‌ها، آغاز به پرسش از دولت‌ها درباره تجهیزات ممنوعه و سایر تجهیزات نگران‌کننده کرد.^{۱۶۲} تلاش‌ها در اوت ۲۰۲۴ برای ایجاد یک ائتلاف شمال

^{۱۵۴} VEN ۷/۲۰۲۴.

^{۱۵۵} See www.amnesty.org/en/documents/afr۱۲/۸۷۶۴/۲۰۲۴/en/.

^{۱۵۶} Submission from United Against Torture Consortium.

^{۱۵۷} See www.amnesty.org/en/documents/eur۰۱/۸۱۹۹/۲۰۲۴/en/.

^{۱۵۸} SRB ۲/۲۰۲۵.

^{۱۵۹} Submissions from United Against Torture Consortium and DIGNITY. See also www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۱/georgia-must-investigate-use-force-police-during-demonstrations-experts.

^{۱۶۰} Submission from Dominican Republic, Ecuador, Egypt, Germany, Spain and Venezuela (Bolivarian Republic of).

^{۱۶۱} See www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/torture/sr/annex-i-document-august-۲۰۲۳-ae-۱۸-۰۹-۲۳.pdf.

^{۱۶۲} Submission from Torture-Free Trade Network.

آفریقایی از سازمان‌های جامعه مدنی علیه این تجارت، قابل تحسین است.^{۱۶۳} گفت‌وگوهای مهم ملی و منطقه‌ای نیز در آسیا در جریان بوده است، از جمله در گفت‌وگوی انجمن کشورهای جنوب شرق آسیا (آسه‌آن) درباره حقوق بشر و پلیس در دسامبر ۲۰۲۴ که توسط کمیسیون بین‌دولتی حقوق بشر آسه‌آن سازماندهی شد.^{۱۶۴}

پیشنهاد‌های کمیسیون اروپایی که در مارس ۲۰۲۵ برای گسترش قابل توجه دامنه کالاهای مشمول مقررات ضد شکنجه اتحادیه اروپا تصویب شد، بسیار قابل تحسین است. گزارشگر ویژه خرسند است که اصلاحات پیشنهادی در ضمیمه دوم این مقررات، که فهرست اقلام «ذاتاً سوءاستفاده‌آمیز» را دربر می‌گیرد، بسیاری از سلاح‌ها، ابزارهای مهار و سایر اقلامی را که او توصیه کرده ممنوع شوند، منعکس می‌کند.^{۱۶۵} در زمان نگارش، اصلاحات این مقررات در انتظار تصویب توسط شورای اروپا و پارلمان اروپا بود.

شورای اروپا کارگاهی برگزار کرد تا کار خود را در زمینه تقویت تدابیر موجود برای تنظیم تجارت کالاهایی که می‌توانند برای شکنجه مورد استفاده قرار گیرند، پیش ببرد.^{۱۶۶} گزارشگر ویژه از گزارش شورا درباره اجرای این تدابیر و توصیه آن برای همسوسازی رویه‌ها با توصیه‌های گزارشگر ویژه استقبال می‌کند.^{۱۶۷} گزارشگر ویژه همچنین به سوئیس در خصوص تصویب قانون تجارت عاری از شکنجه در ژوئن ۲۰۲۴ تبریک می‌گوید.^{۱۶۸}

گزارشگر ویژه مکاتبات مرتبط با نمایشگاه‌های تجاری امنیتی در فرانسه^{۱۶۹} و بریتانیا^{۱۷۰} را که اقلام موجود در فهرست ممنوعه او در آنها به نمایش گذاشته شده بود، پیگیری کرد. او از همکاری هر دو کشور و برگزارکنندگان در اصلاح این موضوع استقبال نمود.^{۱۷۱} گزارشگر ویژه بر این باور است که صنعت پشت تجهیزات نیروهای پلیس، باید شریک و همکار قدرتمندی در تدوین یک معاهده تجارت به دور از وسایل شکنجه باشد. همچنین مشاهده شده است که اقلام ممنوعه در رویدادهای تجاری در برزیل و امارات متحده عربی به نمایش گذاشته شده‌اند.^{۱۷۲}

^{۱۶۳} Submission from Maat for Peace, Development and Human Rights.

^{۱۶۴} See <https://aichr.org/news/aichr-hosts-first-asean-dialogue-on-human-rights-and-policing/>; submission from Torture-Free Trade Network.

^{۱۶۵} Submission from Torture-Free Trade Network, United Against Torture Consortium and Omega Research Foundation. See also www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/torture/sr/annex-ii-document-august-2023-18-09-23.pdf.

^{۱۶۶} Submission from the Council of Europe.

^{۱۶۷} See <https://rm.coe.int/steering-committee-for-human-rights-cddh-cddh-report-on-the-implemента/1680b6812f>.

^{۱۶۸} See www.swissinfo.ch/eng/swiss-politics/swiss-governments-act-on-instruments-of-torture-clears-first-hurdle/80548427.

^{۱۶۹} FRA ۴/۲۰۲۴.

^{۱۷۰} GBR ۱۴/۲۰۲۴.

^{۱۷۱} Response to FRA ۴/۲۰۲۴ from the Permanent Mission of France to the United Nations Office and other international organizations in Geneva, addressed to the Special Rapporteur, dated ۴ October ۲۰۲۴; response to GBR ۱۴/۲۰۲۴ from the Permanent Mission of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the United Nations Office and other international organizations in Geneva, addressed to the Special Rapporteur, dated ۳۰ January ۲۰۲۵. See also OTH ۱۴۹/۲۰۲۴.

^{۱۷۲} Submission from Omega Research Foundation.

گزارشگر ویژه از ائتلاف تجارت به دور از وسایل شکنجه (The Alliance for Torture-Free Trade)، که متشکل از بیش از ۶۰ کشور است، می‌خواهد با جدیت دوباره به این موضوع بپردازد و از کشورهایی که هنوز به آن نپیوسته‌اند نیز می‌خواهد که ملحق شوند. او همچنین از سازمان غیردولتی شبکه تجارت به دور از وسایل شکنجه (Torture-Free Trade Network)، که شامل بیش از ۸۵ سازمان عضو جامعه مدنی از همه مناطق جهان است، برای تلاش‌های مستمرش در این زمینه قدردانی می‌کند.

۱۰. رفتار انسانی با افرادی که از خطر فرار می‌کنند: جلوگیری از پس‌راندن اجباری گزارشگر ویژه اذعان دارد که ورودهای غیرقانونی و اقامت‌گزیدن بیش از حد، با چالش‌هایی روبه‌رو می‌باشد؛ با این حال وی به دولت‌ها یادآوری می‌کند که پناهندگان، پناهجویان و مهاجران باید همواره، فارغ از وضعیت قانونی آنها، با انسانیت و کرامت مواجه شوند.

از آگوست ۲۰۲۴، بنگلادش هزاران نفر از روهینگیا را به‌زور به میانمار بازگردانده است و آنان را آگاهانه در معرض خطر خشونت شدید و مرگ قرار داده است؛ زیرا ارتش میانمار و ارتش آراکان دست به کشتارهای جمعی و شکنجه می‌زنند.^{۱۷۳} هند متهم به بازداشت و بدرفتاری با پناهندگان میانماری، به‌ویژه در جامو و آسام، شده است.^{۱۷۴} در ۳۱ ژوئیه ۲۰۲۵، دیوان عالی کشور هند قرار است دادخواستی درباره اخراج‌های اجباری را بررسی کند.^{۱۷۵} پاکستان روند اخراج‌ها به افغانستان را شدت بخشیده است و بسیاری از افغانستانی‌هایی را که دهه‌ها در پاکستان زندگی کرده‌اند، وادار به فرار کرده، بی‌آنکه فرصت برداشتن دارایی‌های خود یا فروش اموالشان را داشته باشند؛ زیرا از آزار و سرکوب پلیس ترس دارند. زنان و دختران افغانستانی، روزنامه‌نگاران و مدافعان حقوق بشر به‌ویژه در هنگام بازگشت در معرض خطر هستند.^{۱۷۶} در لیبی، گورهای جمعی با اجساد مهاجران پیدا شده است، برخی با آثار گلوله، و گزارش‌هایی از شکنجه توسط قاچاقچیان منتشر شده است.^{۱۷۷} در تایلند، بازگرداندن اجباری ۴۰ اوغور به چین – پس از آنکه بیش از ۱۰ سال در بازداشت بودند – نقطه ضعف محسوب شده است.^{۱۷۸}

در ژانویه ۲۰۲۵، در پرونده «A.R.E. علیه یونان»، دیوان اروپایی حقوق بشر دریافت که یک رویه پس‌راندن نظام مند توسط مقامات یونانی وجود داشته که ماده ۳ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر را نقض کرده است.^{۱۷۹} با این حال،

^{۱۷۳} See <https://unric.org/en/myanmar-many-reports-of-brutal-war-crimes-and-crimes-against-humanity/>; And www.hrw.org/news/2024/09/20/bangladesh-new-rohingya-refugees-lack-protection-aid.

^{۱۷۴} IND ۱۴/۲۰۲۴.

^{۱۷۵} www.hindustantimes.com/india-news/sc-calls-plea-on-rohingya-abandonment-in-intl-waters-beautifully-crafted-story-1017473967947056.html.

^{۱۷۶} See www.crisisgroup.org/sites/default/files/2025-05/wl-2025-spring-pakistan-afghanistan.pdf.

^{۱۷۷} See <https://news.un.org/en/story/2025/02/1109901>.

^{۱۷۸} THA ۱/۲۰۲۵; THA ۶/۲۰۲۵; CHN ۸/۲۰۲۵.

^{۱۷۹} European Court of Human Rights, *A.R.E. v. Greece*, App. No. ۱۵۷۸۳/۲۱, ۷ January ۲۰۲۵ (referred to Grand Chambers in progress).

دیوان پرونده دیگری را غیرقابل پذیرش اعلام کرد و نتیجه گرفت که ایتالیا بر گروهی از مهاجران که به زور به لیبی «بازگردانده» شده بودند، صلاحیت قضایی اعمال نکرده است.^{۱۸۰}

در ایالات متحده، کارزار اخراج‌های گسترده که شامل توافقی‌هایی با بسیاری از کشورهاست، نگران‌کننده است زیرا برخی از آن کشورها به خاطر شرایط غیرانسانی بازداشت و بدرفتاری با بازداشت‌شدگان شناخته می‌شوند. گزارشگر ویژه برای توقف اخراج‌های انجام‌شده توسط مقامات ایالات متحده علیه سالوادوری‌ها و ونزوئلایی‌ها به سالوادور مداخله کرد و نگرانی‌های مشخصی درباره فقدان تضمین‌های آیین دادرسی برای جلوگیری از پس‌راندن اجباری و رفتار غیرانسانی در سلول‌های قفس‌مانند مطرح کرد.^{۱۸۱} آزادی جولیان آسانژ از طریق مذاکره، مایه تسلی خاطر شد.^{۱۸۲}

گزارشگر ویژه از تصمیم دولت بریتانیا برای لغو طرح‌های انتقال پناهجویان به رواندا استقبال کرد^{۱۸۳} و همچنین از نظریه اخیر کمیته حقوق بشر که اعلام کرده است استرالیا همچنان مسئول بازداشت پناهجویان در مراکز برون‌مرزی در نائورو است، یاد کرد.^{۱۸۴} پذیرش مکزیک در اجازه‌دادن به سازمان‌های جامعه مدنی برای نظارت بر شرایط مراکز نگهداری مهاجران در چارچوب راهبرد ملی علیه شکنجه، که در فوریه ۲۰۲۵ تصویب شد، یک اقدام مثبت محسوب می‌شود.^{۱۸۵}

۱۱. رهایی از شکنجه‌ی زنان و دختران

زنان و دختران در طیف گسترده‌ای از زمینه‌ها در معرض شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها قرار گرفتند و اغلب به دلیل جنس خود، هدف قرار گرفته یا از دریافت مداخلات محروم شدند. گزارشگر ویژه در گزارش خود به شماره A/۷۹/۱۸۱ به‌طور مفصل، درباره شکنجه جنسی در درگیری‌های مسلحانه گزارش داده و در گزارش دیگری به شماره A/HRC/۵۵/۵۲ به ملاحظات ویژه مربوط به زنان و دختران و افراد دگرباش جنسی (LGBTI+) در زندان‌ها پرداخته است.

بنابر دلایلی می‌توان گفت که بدترین مکان برای زن بودن در حال حاضر، افغانستان تحت حاکمیت طالبان است، جایی که زنان و دختران به‌طور نظام‌مند از حیات عمومی کنار گذاشته شده‌اند. زنان و دختران به دلیل عدم رعایت قوانین حجاب بازداشت شده‌اند و گزارش داده‌اند که در معرض رفتار تحقیرآمیز، شکنجه و تجاوز قرار گرفته‌اند.^{۱۸۶}

^{۱۸۰} European Court of Human Rights, *S.S. and Others v. Italy*, App. No. ۲۱۶۶۰/۱۸, ۲۰ May ۲۰۲۵.

^{۱۸۱} USA ۱۴/۲۰۲۵; SLV ۱/۲۰۲۵.

^{۱۸۲} See <https://news.un.org/en/interview/۲۰۲۴/۰۲/۱۱۴۶۵۶۷>.

^{۱۸۳} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۴/۰۷/experts-welcome-announcement-end-uk-rwanda-asylum-partnership.

^{۱۸۴} CCPR/C/۱۴۲/D/۲۷۴۹/۲۰۱۶; CCPR/C/۱۴۲/D/۳۶۶۳/۲۰۱۹.

^{۱۸۵} Submission from Mexico.

^{۱۸۶} Amnesty International, *State of the World's Human Rights* (London, ۲۰۲۵), p. ۷۱.

حقوق باروری پسرفت کرده است. در ایالات متحده، ۱۹ ایالت ممنوعیت کامل یا تقریباً کامل سقط جنین دارند^{۱۸۷} که زنان را در معرض آسیب‌های جسمی و روانی قرار می‌دهد؛ چه از طریق تلاش برای سقط‌های مخفیانه و چه به دلیل محرومیت از مراقبت‌های پزشکی مرتبط. متخصصان پزشکی باید اجازه داشته باشند هر فردی را که به مراقبت‌های پس از سقط جنین نیاز دارد، درمان کنند. در لهستان، پارلمان لایحه‌ای را که جرم‌زدایی از «کمک به سقط جنین» را در نظر داشت، رد کرد.^{۱۸۸}

با وجود این پسرفت‌های جدی، پیشرفت‌هایی برای حمایت از زنان و دختران در حال تحقق است. در قزاقستان، قانونی لازم‌الاجرا شد که خشونت خانگی را جرم‌انگاری می‌کند و یک واحد ویژه برای جرایم خشونت خانگی، شامل افسران زن، تاسیس شد.^{۱۸۹} در ترکیه، مراکز پیشگیری و نظارت بر خشونت در چارچوب روند نظارت بر برنامه ملی اقدام برای مبارزه با خشونت علیه زنان افتتاح شد؛^{۱۹۰} با این حال این کشور هنوز پس از خروج خود در سال ۲۰۲۱ به کنوانسیون شورای اروپا درباره پیشگیری و مبارزه با خشونت علیه زنان و خشونت خانگی نپیوسته است. به دولت چندملیتی بولیوی توصیه شده است تا لایحه‌ای را برای تقویت سازوکارهای پیشگیری از خشونت علیه زنان تصویب کند.^{۱۹۱}

در گامبیا، رد لایحه‌ای که به دنبال لغو ممنوعیت ناقص‌سازی جنسی (ختنه) زنان بود، پیامی قوی برای حقوق زنان محسوب شد.^{۱۹۲} اسپانیا اقداماتی تازه برای ارائه جراحی ترمیمی به قربانیان ناقص‌سازی جنسی زنان به‌روزرسانی کرده است.^{۱۹۳} در آلمان، دولت یک فیلم کوتاه تولید کرده که اطلاعاتی درباره کمک‌های موجود برای زنان در معرض خطر ارائه می‌دهد.^{۱۹۴} در نیجریه و سنگال، عمل ناقص‌سازی جنسی (ختنه) زنان غیرقانونی است، اما گزارش‌هایی از اجرای ضعیف در مناطق روستایی و عدم دسترسی به پناهگاه و حمایت بلندمدت برای بازماندگان وجود دارد.^{۱۹۵} متأسفانه، گزارش‌های اخیر مبنی بر اینکه یک مورد از هر چهار مورد ناقص‌سازی جنسی (ختنه) زنان توسط کارکنان حوزه سلامت و پزشکی انجام می‌شود،^{۱۹۶} نشان می‌دهد که جامعه پزشکی باید بیش از پیش برای پایان دادن به این عمل غیرانسانی متعهد شود.

^{۱۸۷} Ibid., p. ۳۸۶.

^{۱۸۸} See www.amnesty.org/en/latest/news/2024/10/a-year-after-tusk-came-to-power-why-is-access-to-safe-and-legal-abortion-still-a-distant-dream-in-poland/.

^{۱۸۹} Submission from Coalition of Kazakhstani NGOs Against Torture.

^{۱۹۰} Submission from Türkiye.

^{۱۹۱} Submission from the Plurinational State of Bolivia (reference to bill No. ۶۱/۲۰۲۴-۲۵).

^{۱۹۲} See www.ohchr.org/en/press-releases/2024/07/gambia-upholding-ban-female-genital-mutilation-another-historic-win-say.

^{۱۹۳} Submission from Spain.

^{۱۹۴} Submission from Germany.

^{۱۹۵} Submission from Lawyers Alert.

^{۱۹۶} See <https://news.un.org/en/story/2025/04/1162661>.

۱۲. منع مجازات بدنی

هرگونه مجازات بدنی مغایر با اصل ممنوعیت شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های بی‌رحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز است و دولت‌ها نمی‌توانند برای توجیه آن به قوانین داخلی استناد کنند. گزارشگر ویژه مخالفت‌های خود را در خصوص استفاده از قطع انگشتان به‌عنوان مجازات سرقت مشمول مقررات حدود شرعی در جمهوری اسلامی ایران،^{۱۹۷} شلاق‌زدن‌های طالبان،^{۱۹۸} و استفاده مستمر از شلاق در پرونده‌های حدود (مجازات‌های ثابت) در عربستان سعودی اعلام کرده است.^{۱۹۹}

ممنوعیت شکنجه و بدرفتاری همچنین شامل تنبیه بدنی کودکان در داخل و خارج از خانه، از جمله در مدارس، می‌شود. قوانین باید به‌صراحت بیان کنند که چنین تنبیهی در همه محیط‌ها ممنوع است. کمیته منع شکنجه در بررسی‌های اخیر خود درباره ارمنستان، اردن، کویت، مراکش و نامیبیا اعلام کرده است که این کشورها باید به‌طور صریح استفاده از تنبیه بدنی در خانه را ممنوع کنند.^{۲۰۰} در پنجاه‌وهشتمین نشست شورای حقوق بشر، ۴۰ کشور بیانیه مشترکی برای پایان دادن به تنبیه بدنی کودکان امضا کردند.^{۲۰۱} تاجیکستان و تایلند اخیراً قوانینی را برای ممنوعیت تنبیه بدنی کودکان در همه محیط‌ها تصویب کرده‌اند؛ ۶۸ کشور در سراسر جهان به این ممنوعیت متعهد شده‌اند.^{۲۰۲}

۱۳. شکنجه و مجازات سالب حیات

تقریباً غیرممکن است که دولت‌ها بتوانند مجازات اعدام را اعمال کنند و در عین حال از اصل ممنوعیت مطلق شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها تبعیت کنند. گزارشگر ویژه از پیوستن ساحل عاج و زامبیا به پروتکل اختیاری دوم میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، که هدف آن لغو مجازات اعدام است، تقدیر کرده و همچنین از رأی مثبت مراکش به قطعنامه توقف مجازات اعدام استقبال نموده است.^{۲۰۳} **با وجود پیشرفت‌های فراوان، به‌طوری‌که تا پایان سال ۲۰۲۴ تعداد ۱۱۳ کشور مجازات اعدام را در قوانین خود لغو کرده‌اند، موارد بسیار جدی سرفت نیز رخ داده است.** گزارشگر ویژه نسبت به برنامه‌های بورکینافاسو^{۲۰۴} برای بازگرداندن مجازات اعدام و همچنین لغو تعلیق اجرای اعدام‌ها در جمهوری دموکراتیک کنگو ابراز ناامیدی کرده است.^{۲۰۵}

^{۱۹۷} IRN ۴/۲۰۲۵.

^{۱۹۸} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۴/afghanistan-must-immediately-stop-public-executions-and-corporal-punishment.

^{۱۹۹} Submission from European Saudi Organisation for Human Rights.

^{۲۰۰} CAT/C/ARM/CO/۵, para. ۳۳; CAT/C/JOR/CO/۴, para. ۲۶; CAT/C/KWT/CO/۴, para. ۴۸; CAT/C/MCO/CO/۷, para. ۳۵; CAT/C/NAM/CO/۳, para. ۳۵.

^{۲۰۱} See <https://endcorporalpunishment.org/first-hrc-joint-statement/>.

^{۲۰۲} Submission from UNICEF.

^{۲۰۳} Submission from Maat.

^{۲۰۴} See www.hrw.org/news/۲۰۲۴/۱۱/۱۱/burkina-faso-plans-reinstate-death-penalty.

^{۲۰۵} See www.fiacat.org/en/publications-en/reports/geographic-reports/africa/۳۲۴۱-report-on-the-situation-of-abolitionist-human-rights-defenders-in-democratic-republic-of-the-congo.

گزارشگر ویژه نگرانی‌های جدی خود را درباره اعدام‌های علنی در افغانستان،^{۲۰۶} شرایط نامناسب محکومان به اعدام در بحرین،^{۲۰۷} عدم اطلاع‌رسانی قبلی، روش حلق‌آویز کردن و شرایط زندان محکومان به اعدام در ژاپن،^{۲۰۸} صدور حکم اعدام برای کودکان در عربستان سعودی^{۲۰۹} و گزارش‌هایی مبنی بر اینکه زندانیان محکوم به اعدام در آن کشور مجبور می‌شوند شاهد برده شدن دیگران برای اجرای حکم باشند در حالی که خود در انتظار اعدام هستند،^{۲۱۰} و همچنین استفاده آزمایشی از گاز نیتروژن به‌عنوان روش اعدام در ایالات متحده که بنابر گزارش‌ها باعث شد اجرای حکم یکی از زندانیان بیش از ۲۰ دقیقه طول بکشد، مطرح کرده است.^{۲۱۱}

گزارشگر ویژه در خصوص استفاده از مجازات اعدام برای جرایم مرتبط با مواد مخدر در عربستان سعودی و سنگاپور ورود کرده است.^{۲۱۲} او همچنان نسبت به اعمال مجازات اعدام در جمهوری اسلامی ایران علیه فعالان حقوق بشر به اتهام جرایم بغی (جرایم امنیتی)، از جمله کسانی که در اعتراضات «زن، زندگی، آزادی» مشارکت داشته‌اند،^{۲۱۳} و همچنین در پاکستان به دلیل توهین به مقدسات، نگران است.^{۲۱۴}

۱۴. نتیجه‌گیری

چهل سال پس از تأسیس، تأثیر مأموریت گزارشگر ویژه در زمینه شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های بی‌رحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز بر دولت‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی چشمگیر است. گزارش حاضر گواهی بر تلاش‌هایی است که برای همسو کردن قوانین، سیاست‌ها و رویه‌ها با استانداردهای بین‌المللی صورت گرفته است. در عین حال، موارد نقض بسیار زیادی وجود دارد که نمی‌توان آنها را به ضعف آموزش یا دانش فنی ضعیف نسبت داد.

هر انسانی، حتی دشمن شما، سزاوار احترام به کرامت و ارزش ذاتی خود است. میزان شکنجه در جهان آزمونی است برای سنجش اینکه ارزش‌های حقوق بشر تا چه اندازه نهادینه و اجرایی شده است. گزارشگر ویژه ضمن توجه ویژه به روندها و موقعیت‌های نگران‌کننده، به شناسایی تحولات مثبت ادامه خواهد داد. برای آنکه گزارشگر ویژه بتواند نسبت به این روندها و وضعیت‌ها راغب به انجام کار باشد، او به‌طور

^{۲۰۶} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۴/afghanistan-must-immediately-stop-public-executions-and-corporal-punishment.

^{۲۰۷} BHR ۴/۲۰۲۴.

^{۲۰۸} JPN ۲/۲۰۲۴.

^{۲۰۹} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۵/۰۴/saudi-arabia-un-experts-call-immediate-release-child-offenders.

^{۲۱۰} See www.ohchr.org/en/press-releases/۲۰۲۴/۱۲/saudi-arabia-un-experts-voice-alarm-executions-foreign-nationals.

^{۲۱۱} USA ۲۷/۲۰۲۴.

^{۲۱۲} SAU ۵/۲۰۲۴; SGP ۴/۲۰۲۵; SGP ۱/۲۰۲۵.

^{۲۱۳} IRN ۲۱/۲۰۲۴, IRN ۱۳/۲۰۲۴.

^{۲۱۴} PAK ۲/۲۰۲۵.

جدی به دولت‌ها توصیه می‌کند تا از بررسی ظرفیت جدیدی برای انجام مأموریت‌های به‌موقع توسط گزارشگر ویژه حمایت کنند.

